

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO STATUTO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS PROKURATŪROS ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS SEIMO 2013 M. SPALIO 1 D. NUTARIMO NR. XII-528
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PROKURATŪROS 2012 METŲ
VEIKLOS ATASKAITOS“ KAI KURIŲ NUOSTATŲ ATITIKTIES
LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI**

2015 m. gruodžio 30 d. Nr. KT34-N22/2015

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Prano Kuconio, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Egidijaus Šileikio, Algirdo Taminsko, Dainiaus Žalimo,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjų Lietuvos Respublikos Seimo narių grupių atstovui Seimo nariui Stasiui Šedbarui,

suinteresuoto asmens Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkui Juliui Sabatauskui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2015 m. gruodžio 1 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 20/2013-1/2014 pagal:

- 1) pareiškėjos Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymą Nr. 1B-28/2013 ištirti, ar:
 - Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 67, 75 straipsniams;
 - Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio

6 dalis (2013 m. birželio 27 d. redakcija) neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostata „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Seimui“ neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

2) pareiškėjos Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymą Nr. 1B-36/2013 ištirti, ar Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalis neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims.

Konstitucinio Teismo 2015 m. lapkričio 19 d. sprendimu šie prašymai sujungti į vieną bylą.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjos Seimo narių grupės prašymas Nr. 1B-28/2013 grindžiamas šiais argumentais.

1.1. Pagal ginčijamą Seimo statuto 206 straipsnio 5 dalį Seimui kasmet metinę institucijos veiklos ataskaitą pateikia valstybės institucijų vadovai, kuriuos skiria Seimas, ir Seimas kasmet priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos; Seimui kasmet metinę institucijos veiklos ataskaitą pateikia ir tie valstybės institucijų vadovai, kuriuos Seimo pritarimu skiria Respublikos Prezidentas, o Seimas ir šiuo atveju kasmet priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos.

Absoliuti dauguma valstybės institucijų vadovų, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas jo pritarimas, skiriami tam tikram laikui. Paprastai teisės aktuose, kuriais reglamentuojamas šių vadovų teisinis statusas, numatomi jų atleidimo iš pareigų pagrindai ir speciali tvarka. Tai reglamentuojama dėl to, kad valstybės institucijos, kurių vadovus skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas jo pritarimas, atlieka svarbias valstybės funkcijas ginant žmogaus teises, viešuosius interesus, užtikrinant saugumą; kad tokios institucijos funkcionuotų, reikalingas jų veiklos stabilumas ir tęstinumas. Ginčijamas teisinis reguliavimas sudaro prielaidas minėtų institucijų vadovus keisti kiekvieną kartą, kai pasikeičia parlamentinė dauguma, todėl jis neatitinka teisinio tikrumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principų, taip pat juo pažeidžiamas teisėsaugos institucijų, kurių vadovų paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, depolitizavimo principas; tos institucijos, priimdamos sprendimus pagal savo kompetenciją, nėra laisvos ir nepriklausomos.

Iš Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalių nuostatų darytina išvada, kad kiekviena valdžios institucija, taip pat ir Seimas, turi tiek galių, kiek Tauta jų suteikė priimdama Konstituciją. Konstitucijos 67 straipsnyje nustatyta Seimo kompetencija: šio straipsnio 5 punkte įtvirtinta, kad Seimas steigia įstatymo numatytas valstybės institucijas bei skiria ir atleidžia jų vadovus, o 9 punkte – kad Seimas prižiūri Vyriausybės veiklą, gali reikšti nepasitikėjimą Ministru Pirmininku ar ministru. Konstitucijos 75 straipsnyje nustatyta, kad Seimo skirti ar rinkti pareigūnai, išskyrus Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytus asmenis, atleidžiami iš pareigų, kai Seimas visų Seimo narių balsų dauguma pareiškia jais nepasitikėjimą. Iš šių Konstitucijos nuostatų darytina išvada, kad Seimui yra suteiktos tam tikros parlamentinės kontrolės funkcijos, tačiau tik tų valstybės institucijų vadovų atžvilgiu, kuriuos skiria ar renka pats Seimas. Be to, Seimo parlamentinė kontrolė pasireiškia tuo, kad jis gali atleisti savo skirtą ar rinktą pareigūną, pareikšdamas nepasitikėjimą juo, tačiau Konstitucijoje valstybės institucijos vadovo atleidimas pareiškus nepasitikėjimą juo nesiejamas su institucijos veiklos ataskaita, jos svarstymu ir balsavimu dėl jos. Taigi Seimo statuto 206 straipsnio 5 dalies nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ prieštarauja Konstitucijos 5, 67, 75 straipsnių nuostatoms.

1.2. Seimo statuto 206 straipsnį papildžius 6 dalimi, susidarė prielaidos tokiai teisei situacijai, kad, Seimo plenariniame posėdyje paprasta balsų dauguma nepritarus valstybės institucijos vadovo ataskaitai, jis tuo pagrindu gali būti atleistas iš pareigų (kai vadovą skiria Seimas) arba tai padaryti gali būti pasiūlyta Respublikos Prezidentui (kai valstybės institucijos vadovą Seimo pritarimu skiria Respublikos Prezidentas). Minėta, kad valstybės institucijos, kurių vadovus skiria Seimas arba kurių vadovų paskyrimui reikalingas jo pritarimas, atlieka svarbias valstybės funkcijas, todėl būtina užtikrinti šių institucijų veiklos nepriklausomumą, tęstinumą ir stabilumą. Jos turi tinkamai veikti nepriklausomai nuo politinės valdžios pasikeitimo ir nepertraukiamai vykdyti joms pavestas pareigas. Įtvirtinus galimybę Seimui pradėti valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, atleidimo procedūrą pasinaudojant metinės institucijos veiklos ataskaitos svarstymu, taip pat galimybę siūlyti atleisti valstybės institucijos vadovą, kurį Seimo pritarimu skiria Respublikos Prezidentas, pažeista Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtinta valdžios galių pusiausvyra ir Seimui suteikta daugiau galių, nei numatyta Konstitucijos 67, 75 straipsniuose.

Be to, Seimo statuto 206 straipsnio 6 dalyje nustačius ginčijamą teisinį reguliavimą, neatsižvelgta į tai, kad kai kuriuose teisės aktuose, kuriuose numatytas Seimo skirtų pareigūnų atleidimas, yra nustatytos papildomos procedūros arba pateiktas baigtinis atleidimo pagrindų sąrašas. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 12 straipsnyje nustatyta, kad Lietuvos banko valdybos pirmininkas, jo pavaduotojai ir valdybos nariai atleidžiami prieš terminą tik kai jie neatitinka reikalavimų, kurie reikalingi šioms pareigoms atlikti, arba kai jie pripažįstami

kaltais padarę sunkų nusižengimą, o Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatyme nustatyta, kad šios komisijos pirmininko įgaliojimus Seimas gali nutraukti tik šio įstatymo nustatytais pagrindais. Todėl ginčijamas teisinis reguliavimas neatitinka ir iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių teisinio tikrumo, teisinio aiškumo reikalavimų, taip pat reikalavimo, kad teisinis reguliavimas privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių.

1.3. Pagal Konstituciją ir oficialiąją konstitucinę doktriną prokurorai gali tinkamai vykdyti Konstitucijos 118 straipsnyje nustatytas funkcijas tik būdami nepriklausomi nuo valstybės valdžios institucijų, valstybės valdžios institucijos negali kištis į prokurorų veiklą. Todėl negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybės valdžios institucijoms būtų suteikti tokie įgaliojimai, kuriuos įgyvendinus būtų sudarytos prielaidos suvaržyti prokurorų nepriklausomumą, kištis į jų veiklą, daryti įtaką jiems vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas. Negali būti nustatytas ir toks teisinis reguliavimas, pagal kurį generalinis prokuroras turėtų atsiskaityti įstatymų leidžiamajai ir (arba) vykdomajai valdžiai už prokuratūros veiklą vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas, o įstatymų leidžiamoji ir (arba) vykdomoji valdžia galėtų svarstyti generalinio prokuroro jai pateiktą prokuratūros veiklos ataskaitą ir priimti sprendimą, ar pritarti šiai ataskaitai, ar jai nepritarti. Taigi Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalimi yra pažeidžiama Konstitucijos 118 straipsnio 3 dalis, konstitucinis teisinės valstybės principas.

1.4. Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsniu nutarta nepritarti Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai. Po balsavimo dėl šio nutarimo Seimas taip pat priėmė protokolinį nutarimą pavesti Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetui parengti Seimo nutarimo projektą dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti generalinį prokurorą iš einamų pareigų. Pagal oficialiąją konstitucinę doktriną, suformuotą aiškinant Konstitucijos 118 straipsnio 3 dalį, konstitucinį teisinės valstybės principą, prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindai ir tvarka turi būti nustatyti įstatyme; įstatymų leidėjas pagal Konstituciją gali nustatyti tik tokius generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų laikui pagrindus, dėl kurių pobūdžio generalinis prokuroras apskritai negali eiti savo pareigų. Be to, pagal Konstituciją Seimo statutas turi įstatymo galią, bet nėra įstatymas, todėl jame negali būti reglamentuojami generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų tvarkos elementai. Taigi Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsnis prieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Pareiškėjos Seimo narių grupės prašymas Nr. 1B-36/2013 grindžiamas šiais argumentais.

Prokuratūros įstatyme yra nustatyti generalinio prokuroro įgaliojimų nutrūkimo ir jo atleidimo iš pareigų pagrindai. Ginčijama Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio (2013 m. gruodžio

10 d. redakcija) 6 dalies nuostata, kad generalinis prokuroras gali būti atleistas Seimo siūlymu, šie pagrindai nėra papildyti, o yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį generalinį prokurorą galima atleisti bet kuriuo momentu ir dėl bet kokių aplinkybių, motyvų, netgi jų nesant, jeigu yra viena sąlyga – Seimo siūlymas atleisti generalinį prokurorą. Toks teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, kurioje įtvirtinta, kad prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo.

Konstitucijos 118 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad generalinį prokurorą skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu. Toks konstitucinis prokuratūros statusas garantuoja politinės valios pusiausvyrą skiriant ir atleidžiant generalinį prokurorą ir kartu sudaro sąlygas prokuratūrai būti kuo mažiau priklausomai nuo politinės valdžios įtakos priimant procesinius sprendimus, organizuojant ir kontroliuojant ikiteisminį tyrimą, palaikant valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose, ginant viešąjį interesą civilinio proceso tvarka. Pagal Konstituciją iniciatyvos teisė atleidžiant (taip pat ir skiriant) generalinį prokurorą suteikta išimtinai valstybės vadovui. Tačiau ginčijamu teisiniu reguliavimu ši teisė perduota Seimui, taip pažeidžiant Konstitucijoje nustatytą valstybės vadovo ir Tautos atstovybės galių pusiausvyrą skiriant ir atleidžiant generalinį prokurorą, taip pat Konstitucijos 118 straipsnio 5 dalyje įtvirtintą generalinio prokuroro atleidimo tvarką.

Pagal oficialiąją konstitucinę doktriną Konstitucijos nuostata, kad prokurorų skyrimo tvarką ir jų statusą nustato įstatymas, reiškia, jog įstatymų leidėjas, įstatymu nustatęs generalinio prokuroro įgaliojimų trukmę, neturi teisės nustatyti bet kokių generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų terminui pagrindų; įstatymų leidėjas pagal Konstituciją gali nustatyti tik tokius generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų laikui pagrindus, dėl kurių pobūdžio generalinis prokuroras apskritai negali eiti savo pareigų. Ginčijamu teisiniu reguliavimu sudarius prielaidas atleisti generalinį prokurorą iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų terminui bet kuriuo metu, be aiškios priežasties ir nesant jokio teisinio pagrindo, pažeista ir Konstitucijos 118 straipsnio 6 dalis.

II

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Seimo atstovų Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininko Juliaus Sabatausko ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento Civilinės teisės skyriaus vyriausiosios specialistės Rūtos Rutkauskaitės rašytiniai paaiškinimai dėl pareiškėjų prašymų Nr. 1B-28/2013, 1B-36/2013. Rašytiniuose paaiškinimuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštaruja Konstitucijai.

1. Suinteresuoto asmens atstovų pozicija dėl Seimo statuto 206 straipsnio 5, 6 dalių atitikties Konstitucijai (prašymas Nr. 1B-28/2013) grindžiama šiais argumentais.

Pagal Konstituciją (67 straipsnio 5 punktas, 75 straipsnis ir kt.) Seimas, įgyvendindamas steigiamąją funkciją, sprendžia, kokį asmenį skirti valstybės institucijos vadovu (valstybės pareigūnu), taip pat, atitinkamam asmeniui ar institucijai nustatyta tvarka pasiūlius tam tikrą asmenį skirti valstybės institucijos vadovu (valstybės pareigūnu), sprendžia, ar tas asmuo yra tinkamas eiti pareigas. Valstybės institucijų, jų vadovų ir pareigūnų veiklos teisinio reguliavimo srityje teisinės valstybės principai įgyvendinami, be kita ko, derinant pasitikėjimą valstybės institucijų vadovais ir kitais valstybės pareigūnais su jų veiklos vieša kontrole ir atsakomybe visuomenei. Seimo pasitikėjimas Seimo į pareigas paskirtu (išrinktu) valstybės institucijos vadovu ar kitu valstybės pareigūnu yra konstitucinė vertybė. Teisinės valstybės standartai suponuoja tai, kad Seimas, įgyvendindamas savo į pareigas paskirtų (išrinktų) valstybės institucijų vadovų ir kitų pareigūnų veiklos viešą kontrolę bei atsakomybę visuomenei, privalo užtikrinti tinkamą visų faktinių aplinkybių, rodančių, kad Seimo paskirtas (išrinktas) valstybės institucijos vadovas ar kitas pareigūnas nesilaiko įstatymų, netinkamai vykdo jam patikėtas pareigas, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau už visuomenės interesus, savo veiksmais diskredituoja valstybės valdžios instituciją ar institucijos, kuriai vadovauja, ir pan., nustatymą ir pagrindimą įrodymais, leidžiančiais Seimui, juos išnagrinėjus ir įvertinus, priimti atitinkamus, pažeidimų pobūdžiui proporcingus (adekvačius), sprendimus. Priešingu atveju būtų pakirstas žmonių pasitikėjimas Seimu, kaip valstybės valdžią įgyvendinančia institucija, ir pačia valstybe. Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas, kuriuo turi vadovautis Seimas, vykdydamas jam Konstitucijoje nustatytus įgaliojimus ir priimdamas atitinkamus sprendimus, įskaitant sprendimus dėl Seimo paskirtų (išrinktų) valstybės institucijų vadovų (pareigūnų), išskyrus Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytus asmenis, atleidimo iš pareigų, kai Seimas praranda pasitikėjimą jais. Vykdydamas savo konstitucinius įgaliojimus, Seimas, taip pat kiekvienas Seimo narys yra saistomi Konstitucijos, konstitucinių įstatymų, įstatymų, įstatymo galią turinčio Seimo statuto.

Konstitucijos 75 straipsnyje įtvirtintas Seimo paskirtų (išrinktų) valstybės institucijų vadovų (pareigūnų) atsakingumo (išskyrus Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytus asmenis) juos į pareigas paskyrusiam Seimui ir jų veiklos priežiūros principas, užtikrinantis, kad pareigų, kurioms užimti reikalingas Seimo pritarimas, negalėtų eiti asmenys, kurie nesilaikė įstatymų ir netinkamai ėjo pareigas, asmeninius ar grupinius interesus iškelė aukščiau už visuomenės interesus, savo veiksmais diskreditavo valstybės valdžios instituciją ar valstybės instituciją, kuriai vadovauja, ir pan. ir dėl to prarado Seimo pasitikėjimą. Teisinėje valstybėje negali būti paneigti Seimo, kaip Tautos atstovybės, įgaliojimai imtis priemonių ir atleisti iš pareigų Seimo paskirtus valstybės institucijų vadovus ir kitus pareigūnus (išskyrus Konstitucijos 74 nurodytus asmenis), kurie prarado Seimo pasitikėjimą.

Seimas pagal Konstitucijos 76 straipsnį Seimo statute nustato savo struktūrą, darbo tvarką, įstatymų ir kitų teisės aktų pateikimo, svarstymo ir priėmimo procedūras, Seimo struktūrinių

padalinių kompetenciją, jų tarpusavio santykius, taip pat reglamentuoja kitus Seimo funkcionavimo klausimus. Seimo statuto 206 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta galimybė imtis iniciatyvos atleisti iš pareigų tuos pareigūnus ir valstybės institucijų vadovus, kurių skyrimo ir atleidimo procedūroje dalyvauja du subjektai: Respublikos Prezidentas ir Seimas. Šioje Seimo statuto nuostatoje įtvirtinta galimybė Seimui nutarimu siūlyti atleisti valstybės institucijos vadovą, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, negali būti prilyginta Respublikos Prezidento galioms atleisti valstybės institucijos vadovą, kurio paskyrimui ar atleidimui reikalingas Seimo pritarimas. Seimo statuto 206 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta procedūra nereiškia valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, arba valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, atleidimo iš pareigų. Be to, Seimo statuto 206 straipsnio 5, 6 dalyse vartojama sąvoka „veiklos ataskaita“ negali būti suvokiama tik kaip atsiskaitymas už pavienės institucijos funkcijas ar konkrečius pavienius veiksmus, bet apima sisteminį biudžetinės įstaigos, kuri įgyvendina valstybės funkcijas, darbą.

Seimo statuto 206 straipsnio 5 dalies nuostatos, kuriomis reglamentuojama valstybės institucijų vadovų, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pareiga kartą per metus pateikti metinę institucijos veiklos ataskaitą, galioja nuo 1999 m. vasario 1 d., t. y. nuo naujos redakcijos Seimo statuto įsigaliojimo. Seimo statuto 206 straipsnį papildžius 6 dalimi, nebuvo nustatytas iš esmės naujas teisinis reguliavimas, o tik baigta reglamentuoti valstybės institucijų vadovų, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktų metinių institucijų veiklos ataskaitų svarstymo Seime procedūra.

2. Suinteresuoto asmens atstovų pozicija dėl Prokuratūros įstatymo 4 straipsnio 3 dalies, Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsnio (prašymas Nr. 1B-28/2013), Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio 6 dalies (prašymas Nr. 1B-36/2013) atitikties Konstitucijai grindžiama šiais argumentais.

Prokuratūros įstatyme nustatytų generalinio prokuroro įgaliojimų ir pareigų turinys yra susijęs su Generalinės prokuratūros, kaip valstybės institucijos, tinkamu veikimu. Dėl šios priežasties generalinis prokuroras prisiima atsakomybę už Generalinės prokuratūros veiklą. Generalinė prokuratūra ne tik vykdo Prokuratūros įstatyme įtvirtintas esmines funkcijas – vadovauja teritorinėms prokuratūroms ir kontroliuoja jų veiklą, formuoja vienodą nusikalstamų veikų ikiteisminio tyrimo ir baudžiamojo proceso veiksmų kontrolės praktiką, atlieka, organizuoja, kontroliuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja ir palaiko valstybinį kaltinimą itin svarbiose baudžiamosiose bylose, formuoja vienodą valstybinio kaltinimo baudžiamosiose bylose palaikymo praktiką ir dalyvauja nagrinėjant bylas apeliacine ir kasacine tvarka, koordinuoja ikiteisminio tyrimo įstaigų veiksmus tiriant nusikalstamas veikas, itin svarbiais atvejais gina viešąjį interesą ir formuoja vienodą prokurorų veiklos praktiką šioje srityje, bet ir atlieka kitas Prokuratūros įstatyme

nustatytas ne mažiau svarbias funkcijas: įgyvendina baudžiamosios politikos prioritetus, organizuoja prokurorų profesinį rengimą, kvalifikacijos kėlimą ir teikia jiems metodinę pagalbą, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka susižino su užsienio valstybių įstaigomis ir tarptautinėmis institucijomis, rūpinasi prokuratūros finansiniu, materialiniu aprūpinimu, taip pat prokurorų socialinėmis garantijomis, analizuoja prokuratūros veiklą ir tvarko prokuratūros veiklos duomenis, atlieka kitas įstatymų ir tarptautinių sutarčių nustatytas funkcijas, sprendžia prokuratūros sistemos veikloje kylančias problemas, įgyvendina prokuratūros sistemos tobulinimą.

Prokuratūros įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nustatytas generalinio prokuroro atsiskaitymas už prokuratūros veiklą Respublikos Prezidentui ir Seimui apima prokuratūros sistemos veiklos, taip pat ikiteisminio tyrimo organizavimo ir vadovavimo jam, valstybinio kaltinimo palaikymo baudžiamosiose bylose statistinius duomenis, apžvalginio pobūdžio informaciją, bet negali būti suprantamas kaip konkrečių baudžiamųjų bylų ikiteisminio tyrimo organizavimo ir vadovavimo jiems, valstybinio kaltinimo palaikymo konkrečiose baudžiamosiose bylose konkretūs duomenys. Seimas, analizuodamas generalinio prokuroro pateiktą informaciją, atsižvelgdamas į prokuratūros veiklos ataskaitą, reaguodamas į pateiktus duomenis, prireikus didina asignavimus prokuratūrai, taip stiprindamas prokuratūros sistemą. Būtinybę pateikti Seimui minėtus statistinius duomenis suponuoja formuojama valstybės baudžiamoji politika, reagavimas į kriminogeninės padėties dinamiką. Be to, generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo procedūroje dalyvauja du subjektai: nepritarus Seimui, Respublikos Prezidentas negali paskirti ar atleisti generalinio prokuroro, todėl pagrįsta, kad abu subjektai, dalyvaujantys skiriant ir atleidžiant minėtą pareigūną, gali reikalauti generalinio prokuroro veiklos ataskaitos. Prokuroras yra nepriklausomas tik tiek, kiek vykdo pagrindines savo funkcijas – organizuoja ikiteisminį tyrimą ir jam vadovauja, palaiko valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose.

Seimo statuto 206 straipsnio 5, 6 dalys glaudžiai susijusios su Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatomis: Seimo statute įtvirtinta tvarka, kuria įgyvendintinos Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatos. Seimo statuto 206 straipsnio 5, 6 dalių nuostatos neatsiejamos ir nuo Prokuratūros įstatymo 4 straipsnio 3 dalies nuostatų: šioje nuostatoje įtvirtinto generalinio prokuroro atsiskaitymo už prokuratūros veiklą Seimui tvarką reglamentuojančiame Seimo statute leidžiama Seimui, priėmusiam nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, priimti nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos, pavesti šią ataskaitą svarsčiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti šį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų projektą. Nutarimo dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti valstybės institucijos vadovą, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pagrindas yra

Prokuratūros įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje nustatytas generalinio prokuroro atsiskaitymas už prokuratūros veiklą. Taigi generalinio prokuroro nepriklausomumo nevaržo ir Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio 6 dalis, kurioje nustatyta, kad generalinis prokuroras gali būti atleistas Seimo siūlymu.

Pagal Konstituciją Seimo valia priimant atitinkamus sprendimus negali būti pareikšta kitaip, kaip tik Seimo nariams balsuojant Seimo posėdyje ir priimant atitinkamą teisės aktą, todėl Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. XII-528, kuriuo Seimas nepritarė prokuratūros veiklos ataskaitai, nesuvaržė generalinio prokuroro nepriklausomumo.

III

1. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjų Seimo narių grupių atstovas Seimo narys S. Šedbaras iš esmės pakartojo prašymuose išdėstytus argumentus ir atsakė į klausimus.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens Seimo atstovas Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto pirmininkas J. Sabatauskas iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus ir atsakė į klausimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Pareiškėja Seimo narių grupė prašyme Nr. 1B-28/2013 prašo ištirti, ar:

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ neprieštarauja Konstitucijos 5, 67, 75 straipsniams;

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 6 dalis (2013 m. birželio 27 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijos 5, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostata „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Seimui“ neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1.1. Nors šiame prašyme prašoma ištirti nurodytų Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio nuostatų atitiktį *inter alia* Konstitucijos 5 straipsniui, iš prašyme išdėstytų argumentų matyti, kad pareiškėja prašo ištirti tų Seimo statuto nuostatų atitiktį *inter alia*

Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims.

Nors prašyme nenurodyta, kurios redakcijos Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai prašoma iširti nurodytų Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) ir Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 nuostatų atitiktį, iš prašyme išdėstytų argumentų matyti, kad pareiškėja prašo iširti tų nuostatų atitiktį *inter alia* Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

1.2. Minėtame prašyme prašoma iširti *inter alia*:

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ atitiktį Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams;

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 6 dalies (2013 m. birželio 27 d. redakcija) atitiktį Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pažymėtina, kad iš prašyme išdėstytų argumentų matyti, jog pareiškėja Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ atitiktimi Konstitucijai abejoja tik tiek, kiek joje nustatyta, kad Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos, ir neprašo iširti šios nuostatos atitikties Konstitucijai tiek, kiek joje nustatyta, kad Seimas priima nutarimą dėl institucijos veiklos.

Pažymėtina ir tai, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnis vėliau buvo papildytas 2013 m. birželio 27 d. priimtu Lietuvos Respublikos Seimo statutu dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 44, 44¹, 46, 48, 49, 52, 61, 68, 206 straipsnių, dvidešimt septintojo¹ ir dvidešimt aštuntojo skirsnių pakeitimo ir papildymo ir 56 straipsnio pripažinimo netekusiu galios.

Vadinasi, pareiškėjos prašymas traktuotinas kaip prašymas iširti *inter alia*:

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ atitiktį Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams;

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalies atitiktį Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1.3. Minėtame prašyme pareiškėja prašo iširti *inter alia* Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatos „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Seimui“ atitiktį Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje nustatyta: „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą, kuri taip pat skelbiama prokuratūros interneto svetainėje.“

Pažymėtina, kad iš prašyme išdėstytų argumentų visumos matyti, jog pareiškėja abejoja, ar Konstitucijai neprieštarauja cituotoje straipsnio dalyje įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo yra nustatytas generalinio prokuroro atsiskaitymas būtent Seimui ir būtent metinės prokuratūros veiklos ataskaitos forma. Todėl pareiškėjos prašymas traktuotinas kaip prašymas ištirti Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatų „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito <...> Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą <...>“ atitiktį Konstitucijai.

Pažymėtina ir tai, kad pareiškėjos prašyme nepateikta konkrečių teisinių argumentų dėl Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo atitikties konstituciniam teisinės valstybės principui. Todėl pareiškėjos prašymas traktuotinas kaip prašymas ištirti Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatų atitiktį Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

2. Pareiškėja Seimo narių grupė prašyme Nr. 1B-36/2013 prašo ištirti, ar Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims.

3. Taigi pagal pareiškėjų prašymus Konstitucinis Teismas šioje byloje tirs, ar:

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams;

– Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui;

– Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatos „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito <...> Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą <...>“ neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai;

– Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims;

– Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis neprieštaruoja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

II

1. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriami *inter alia* Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5, 6 dalių nuostatų atitikties Konstitucijai.

2. Seimas 1994 m. vasario 17 d. priėmė Seimo statutą, kuris Seimo 1998 m. gruodžio 22 d. priimtu statutu „Dėl statuto pakeitimo“ buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija.

3. Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnis vėliau buvo keičiamas ar papildomas 2000 m. spalio 10 d. priimtu Lietuvos Respublikos Seimo statutu dėl Seimo statuto 24, 25, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 44, 48, 54, 55, 77, 79, 81, 83, 88, 89, 90, 93, 115, 119, 121, 126, 127, 130, 136, 138, 139, 155, 172, 180, 187, 188, 206, 209, 214, 219, 225 straipsnių pakeitimo ir šeštojo bei trisdešimtojo skirsnių pavadinimų pakeitimo, kuriuo buvo pakeista minėto straipsnio 5 dalis, ir 2013 m. birželio 27 d. priimtu Lietuvos Respublikos Seimo statutu dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 44, 44¹, 46, 48, 49, 52, 61, 68, 206 straipsnių, dvidešimt septintojo¹ ir dvidešimt aštuntojo skirsnių pakeitimo ir papildymo ir 56 straipsnio pripažinimo netekusiu galios, kuriuo minėtas straipsnis buvo papildytas 6 dalimi.

4. Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnyje „Vyriausybės narių ir valstybės institucijų vadovų ataskaitos“ (2013 m. birželio 27 d. redakcija) nustatyta:

„1. Seimo reikalavimu Vyriausybė arba atskiri ministrai turi atsiskaityti Seime už savo veiklą.

2. Tai taikoma ir kitų valstybės institucijų vadovams, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, išskyrus teismus.

3. Pakviestieji atsako į Seimo narių klausimus, pateikia kitą informaciją apie savo ir jiems pavaldžių institucijų veiklą.

4. Sudarant Seimo posėdžių savaitės darbotvarkę, nustatoma, kurie valstybės institucijų vadovai tą savaitę atsakys į Seimo narių klausimus ar paklausimus.

5. Valstybės institucijų vadovai, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, kartą per metus (paprastai iki kovo 1 d.) pateikia metinę institucijos veiklos ataskaitą. Gavęs tokią ataskaitą, Seimo Pirmininkas informuoja apie tai Seimą ir Seimas sprendžia, kuriam komitetui pavesti nagrinėti pateiktą ataskaitą. Išnagrinėjęs ataskaitą, komitetas parengia išvadą ir nutarimo projektą, kurie Seimo posėdyje svarstomi kartu su valstybės institucijos vadovo ataskaita. Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos.

6. Seimas, priėmęs nutarimą nepritarti valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarsčiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl nepasitikėjimo tos valstybės institucijos vadovu projektą artimiausiame Seimo posėdyje. Šiuo atveju Seimas artimiausiame posėdyje balsuoja dėl valstybės institucijos vadovo atleidimo iš einamų pareigų. Seimas, priėmęs nutarimą nepritarti valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarsčiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti šį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų projektą. Sprendimai dėl valstybės institucijų vadovų atleidimo iš einamų pareigų ir dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti valstybės institucijų vadovus iš einamų pareigų priimami slaptu balsavimu daugiau kaip pusės visų Seimo narių balsų dauguma.“

Taigi Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnyje (2013 m. birželio 27 d. redakcija) yra įtvirtinti *inter alia* valstybės institucijų vadovų, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, atsiskaitymo Seime pagrindai. Pagal minėtame straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą šie valstybės institucijų vadovai turi teikti Seimui informaciją, *inter alia* metinės institucijos veiklos ataskaitos forma.

Paminėtina, kad pagal Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 2 dalį pareigos atsiskaityti Seime už savo veiklą neturi teismų vadovai, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas.

4.1. Pažymėtina, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalyje (2000 m. spalio 10 d. redakcija) yra įtvirtinta Seimo teisė gauti valstybės institucijų vadovų, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, teikiamas metines institucijos veiklos ataskaitas ir atitinkamai šių valstybės institucijų vadovų pareiga pateikti tokias ataskaitas.

Paminėtina ir tai, kad, Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalį (2000 m. spalio 10 d. redakcija) aiškinant kartu su šio straipsnio 2 dalimi, konstatuotina, jog pareigos pateikti metines institucijos veiklos ataskaitas neturi teismų vadovai, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas.

4.2. Ginčijama Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ aiškintina kitų šio straipsnio ir kitų Seimo statuto straipsnių nuostatų kontekste.

Ši Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata, *inter alia* jos formuluotė „dėl institucijos vadovo ataskaitos“, aiškinama kartu su pirmąja šio straipsnio 5 dalies nuostata „Valstybės institucijų vadovai <...> pateikia metinę

institucijos veiklos ataskaitą“, taip pat šio straipsnio 6 dalies nuostatomis „Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>. Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>“, reiškia, kad Seimo priimamu nutarimu yra išreiškiama jo valia *inter alia* dėl valstybės institucijos vadovo pateiktos metinės institucijos veiklos ataskaitos.

Šiame kontekste paminėtina, kad ginčijama Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“, aiškinama kartu su Seimo nutarimų, kaip aktų, sampratai reikšmingomis kitomis Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) nuostatomis, – „Rezoliucija yra Seimo nenorminis aktas, priimamas, kai siekiama patvirtinti raštu Seimo nuomonę kokių nors valstybei svarbiu klausimu“ (182 straipsnio 1 dalis), „Kiti Seimo nenorminiai aktai (kreipimaisi, deklaracijos, nenorminiai nutarimai ir kita) priimami taip pat kaip rezoliucijos“ (182 straipsnio 2 dalis), – suponuoja tai, kad Seimas priima tokią nenorminį nutarimą, kuriuo raštu išreiškiama Seimo nuomonė valstybei svarbiu („vadovo ataskaitos“) klausimu.

Taip pat pažymėtina, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, kuri yra susieta su kitu šioje dalyje nustatytu reglamentavimu („Gavęs tokią ataskaitą, Seimo Pirmininkas informuoja apie tai Seimą ir Seimas sprendžia, kuriam komitetui pavesti nagrinėti pateiktą ataskaitą. Išnagrinėjęs ataskaitą, komitetas parengia <...> nutarimo projektą“), suponuoja tai, kad visais metinės institucijos veiklos ataskaitos gavimo Seime atvejais Seimo sprendimu atitinkamam Seimo komitetui yra suteikiami įgaliojimai rengti Seimo nutarimo dėl šios ataskaitos projektą.

4.3. Šios bylos kontekste pabrėžtina ir tai, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“, aiškinamos *inter alia* šio straipsnio 6 dalies nuostatų „Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>. Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>“ kontekste, reiškia, kad pagal jas Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, *inter alia* pritari ar nepritari valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai.

Taip pat paminėtina, kad nei Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnyje (2013 m. birželio 27 d. redakcija), nei kituose Seimo statuto straipsniuose nėra

nuostatų, kuriomis būtų *expressis verbis* reglamentuojamas Seimui teiktinos metinės institucijos veiklos ataskaitos konkretus turinys ar apimtis, *inter alia* būtų įtvirtinti eksplicitiniai reikalavimai dėl ataskaitoje pateikiamų duomenų išsamumo ar informatyvumo. Tačiau metinės institucijos veiklos ataskaitos Seimui pobūdis (prigimtis) ir tikslas savaime suponuoja tai, kad jos turinys (*inter alia* struktūra) ir apimtis turi užtikrinti joje pateikiamos informacijos (*inter alia* faktinių duomenų) apie tai, kaip institucija vykdo įstatymuose ar kituose teisės aktuose jai priskirtas funkcijas (uždavinius), pakankamą išsamumą, t. y. kuo didesnę informatyvumą.

4.4. Kaip minėta, 2013 m. birželio 27 d. priimtu Seimo statutu dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 44, 44¹, 46, 48, 49, 52, 61, 68, 206 straipsnių, dvidešimt septintojo¹ ir dvidešimt aštuntojo skirsnių pakeitimo ir papildymo ir 56 straipsnio pripažinimo netekusiu galios Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnis buvo papildytas 6 dalimi, kurioje nustatyta:

„Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarščiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl nepasitikėjimo tos valstybės institucijos vadovu projektą artimiausiame Seimo posėdyje. Šiuo atveju Seimas artimiausiame posėdyje balsuoja dėl valstybės institucijos vadovo atleidimo iš einamų pareigų. Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarščiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti šį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų projektą. Sprendimai dėl valstybės institucijų vadovų atleidimo iš einamų pareigų ir dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti valstybės institucijų vadovus iš einamų pareigų priimami slaptu balsavimu daugiau kaip pusės visų Seimo narių balsų dauguma.“

Taigi ginčijama Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalimi papildytas metinės institucijos veiklos ataskaitos (jos teikimo ir svarstymo) teisinis reguliavimas – nustatyta, kokie padariniai gali kilti, kai Seimas nepritaria savo paskirto valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai ir kai Seimas nepritaria valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai.

Šios bylos kontekste pažymėtina, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalyje yra įtvirtinta Seimo teisė išreikšti savo valią dėl metinę institucijos veiklos ataskaitą pateikusio šios institucijos vadovo tolesnės veiklos tuo aspektu, kad:

– Seimo nutarimu išreikštas nepritarimas savo paties paskirto valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai gali būti pagrindas Seimui svarstyti ir priimti

nutarimą pareikšti nepasitikėjimą tokiu valstybės institucijos vadovu, kartu atleidžiant jį iš einamų pareigų;

– Seimo nutarimu išreikštas nepritartimas valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai gali būti pagrindas Seimui svarstyti ir priimti nutarimą siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tokį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų, taip siekiant inicijuoti šio valstybės institucijos vadovo atleidimo iš einamų pareigų procedūrą.

5. Šioje konstitucinės justicijos byloje taip pat tiriama Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) kai kurių nuostatų atitiktis Konstitucijai.

5.1. Seimas 1994 m. spalio 13 d. priėmė Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymą, kuris Seimo 2003 m. balandžio 22 d. priimtu Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo pakeitimo įstatymu buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija.

5.2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pirmiausia atskleistas Prokuratūros įstatyme (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) nustatytas generalinio prokuroro atsiskaitymo už prokuratūros veiklą teisinis reguliavimas.

5.3. Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnyje „Prokuratūros veiklos kontrolė“ buvo nustatyta:

„1. Prokuratūrai vadovauja Lietuvos Respublikos generalinis prokuroras (toliau – generalinis prokuroras). Už prokuratūros veiklą jis atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Lietuvos Respublikos Seimui.

2. Prokuratūros veiklos prioritetus nustato ir prokuratūros parlamentinę kontrolę atlieka Lietuvos Respublikos Seimas.

3. Prokurorų proceso veiklą kontroliuoja aukštesnysis prokuroras ir teismas. Aukštesnysis prokuroras ir teismas nustato prokurorų padarytus proceso įstatymų pažeidimus ir panaikina neteisėtus sprendimus.

4. Generalinės prokuratūros, teritorinių prokuratūrų ūkinę ir finansinę veiklą kontroliuoja generalinis prokuroras (jo įgalioti prokurorai), Valstybės kontrolė ir kitos įgaliotos valstybės institucijos.

5. Generalinis prokuroras apie prokuratūros veiklą teikia informaciją Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir visuomenei.“

Taigi Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio 1 dalyje buvo įtvirtintas generalinio prokuroro atsiskaitymas už prokuratūros veiklą Respublikos Prezidentui ir Seimui.

Pažymėtina, kad nei Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnyje, nei kituose šio įstatymo straipsniuose nebuvo nustatyta konkrečių šio atsiskaitymo

formų.

5.4. Vėliau Seimo 2011 m. birželio 30 d. priimtu Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 44, 47, 52 straipsnių pakeitimo ir papildymo, įstatymo papildymo 34¹, 39¹ straipsniais ir 38 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymu Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnis buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija.

Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnyje (2011 m. birželio 30 d. redakcija) „Prokuratūros sąveika su kitomis valstybės institucijomis“, kurio 3 dalies nuostatų atitiktis Konstitucijai tiriama šioje konstitucinės justicijos byloje, nustatyta:

„1. Prokuratūros veiklos prioritetus nustato ir prokuratūros parlamentinę ne proceso veiklos kontrolę atlieka Lietuvos Respublikos Seimas (toliau – Seimas) Seimo statuto nustatyta tvarka.

2. Prokurorų proceso veiklą kontroliuoja aukštesnysis prokuroras ir teismas. Aukštesnysis prokuroras ir teismas nustato prokurorų padarytus proceso įstatymų pažeidimus ir panaikina neteisėtus sprendimus.

3. Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą, kuri taip pat skelbiama prokuratūros interneto svetainėje.

<...>

5. Generalinis prokuroras apie prokuratūros ne proceso veiklą teikia informaciją Vyriausybei.

6. Generalinės prokuratūros, teritorinių prokuratūrų ūkinę ir finansinę veiklą kontroliuoja Valstybės kontrolė ir kitos įgaliotos valstybės institucijos.“

Palyginus Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu šio įstatymo 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje matyti, jog teisinis reguliavimas nepakito tuo aspektu, kad juo yra įtvirtintas generalinio prokuroro atsiskaitymas už prokuratūros veiklą Respublikos Prezidentui ir Seimui; kartu teisinis reguliavimas papildytas *inter alia* tuo aspektu, kad nustatyta konkreti generalinio prokuroro atsiskaitymo Seimui už prokuratūros veiklą forma – metinė prokuratūros veiklos ataskaita.

5.5. Nagrinėjamai konstitucinės justicijos bylai taip pat reikšmingas Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje nustatytas generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo teisinis reguliavimas.

Pažymėtina, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnis buvo ne kartą keičiamas ir papildomas, *inter alia* Seimo 2010 m. gegužės 27 d. priimtu Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 22 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymu, kuriuo minėtas straipsnis buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija.

5.6. Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje (2010 m. gegužės 27 d. redakcija) *inter alia* buvo nustatyta:

„2. Generalinį prokurorą penkeriems metams skiria ir iš pareigų atleidžia Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu. Generalinis prokuroras į tas pačias pareigas gali būti skiriamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

<...>

5. Generalinio prokuroro įgaliojimai nutrūksta, kai:

- 1) pasibaigia įgaliojimų laikas arba generalinis prokuroras sulaukia 65 metų;
- 2) generalinis prokuroras miršta;
- 3) generalinis prokuroras išrenkamas į kitas pareigas arba jo sutikimu perkeliamas į kitą darbą.

<...>

7. Generalinis prokuroras ir jo pavaduotojas atleidžiami iš pareigų, kai:

- 1) atsistatydina;
- 2) dėl sveikatos būklės nebegali eiti pareigų;
- 3) netenka Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 4) savo poelgiu sulaužo priesaiką;
- 5) jam įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis.“

Taigi Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje (2010 m. gegužės 27 d. redakcija) buvo nustatyti *inter alia* generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindai.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad nei Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje (2010 m. gegužės 27 d. redakcija), nei kituose šio įstatymo straipsniuose nebuvo nustatyta tokių generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindų, kurie būtų tiesiogiai susiję su generalinio prokuroro atsiskaitymu Seime už prokuratūros veiklą.

5.7. Seimas 2013 m. gruodžio 10 d. priėmė Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 22 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymą.

Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija), kurio 6 dalies atitiktis Konstitucijai tirama šioje konstitucinės justicijos byloje, *inter alia* buvo nustatyta:

„2. Generalinį prokurorą penkeriems metams skiria ir iš pareigų atleidžia Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu. Generalinis prokuroras į tas pačias pareigas gali būti skiriamas ne daugiau kaip dviem kadencijoms iš eilės.

<...>

5. Generalinio prokuroro įgaliojimai nutrūksta, kai:

- 1) pasibaigia įgaliojimų laikas arba generalinis prokuroras sulaukia 65 metų;
- 2) generalinis prokuroras miršta;
- 3) generalinis prokuroras išrenkamas į kitas pareigas arba jo sutikimu perkeliamas į kitą darbą.

6. Generalinis prokuroras gali būti atleistas Seimo siūlymu.

<...>

8. Generalinis prokuroras ir jo pavaduotojas atleidžiami iš pareigų, kai:

- 1) atsistatydina;
- 2) dėl sveikatos būklės nebegali eiti pareigų;
- 3) netenka Lietuvos Respublikos pilietybės;
- 4) savo poelgiu sulaužo priesaiką;
- 5) jam įsiteisėja apkaltinamasis teismo nuosprendis.“

Palyginus Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje (2010 m. gegužės 27 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu šio įstatymo 22 straipsnyje (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) matyti, jog teisinis reguliavimas papildytas tuo aspektu, kad šio straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje yra numatyta galimybė atleisti generalinį prokurorą, kai tai padaryti pasiūlo Seimas.

5.8. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalis aiškintina kartu su šio straipsnio 8 dalimi, kurioje nustatyti *inter alia* generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindai.

Pažymėtina ir tai, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 8 dalyje įtvirtintas generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindų sąrašas yra baigtinis. Be to, palyginus Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnyje (2010 m. gegužės 27 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytu šio įstatymo 22 straipsnyje (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) matyti, kad generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindų sąrašas naujais pagrindais papildytas nebuvo.

Vadinasi, Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje nustatyti Seimo įgaliojimai siūlyti atleisti generalinį prokurorą reiškia, kad Seimas gali siūlyti atleisti generalinį prokurorą šio straipsnio 8 dalyje įtvirtintais pagrindais.

5.9. Šiame kontekste pažymėtina, jog iš minėto Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo *travaux préparatoires* matyti, kad juo siekta sureguliuoti tokia

teisinę situaciją, kai Seimo statute nustatyta tvarka Seimas nepritaria generalinio prokuroro Seimui pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai.

Taigi Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas aiškintinas kartu ir su nustatytuoju Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalyje.

Kaip minėta, pagal Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą Seimo nutarimu išreikštas nepritarimas valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai gali būti pagrindas Seimui svarstyti ir priimti nutarimą siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tokį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų, taip siekiant inicijuoti šio valstybės institucijos vadovo atleidimo iš einamų pareigų procedūrą.

Vadinasi, Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje („Generalinis prokuroras gali būti atleistas Seimo siūlymu“) nustatytas teisinis reguliavimas, aiškinamas kartu su nustatytuoju Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 8 dalyje, kurioje, kaip minėta, įtvirtintas baigtinis generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindų sąrašas, ir Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalyje, suponuoja tai, kad, remiantis Seimo nutarimu nepritari jo pritarimu paskirto generalinio prokuroro pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai, priimtas Seimo nutarimas siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tokį generalinį prokurorą iš einamų pareigų yra paskata Respublikos Prezidentui vertinti generalinio prokuroro veiklą vadovaujant prokuratūrai ir spręsti dėl galimybės Seimo pritarimu atleisti jį iš einamų pareigų Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 8 dalyje įtvirtintais pagrindais.

6. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama *inter alia* Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnio atitiktis Konstitucijai.

Pažymėtina, jog šio Seimo nutarimo preambulėje nurodyta, kad Seimas jį priėmė apsvarstęs Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitą ir vadovaudamasis Seimo statuto 206 straipsniu, Prokuratūros įstatymo 4 straipsniu.

Ginčijamu Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsniu nutarta:

„Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitoje pateikti duomenys ir vertinimai yra deklaratyvūs ir neatspindi realios padėties prokuratūros institucijai atliekant valstybės pavestas funkcijas, nepritari Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai.“

Taigi Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528, priimto vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, kurių atitiktis Konstitucijai taip pat tiriama šioje konstitucinės justicijos byloje (Seimo statuto 206 straipsniu ir Prokuratūros įstatymo 4 straipsniu), 1 straipsnyje yra išreikšta Seimo valia generalinio prokuroro pateiktai ir Seime apsvarstyta Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai nepritari būti dėl joje, Seimo vertinimu, deklaratyviai pateiktų duomenų, neatspindinčių realios padėties prokuratūros institucijai atliekant valstybės pavestas funkcijas.

Paminėtina, kad Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarime Nr. XII-528 nėra nuostatų, išreiškiančių Seimo valią dėl generalinio prokuroro, patekusio Seimui Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitą, asmeninės veiklos vadovaujant prokuratūrai (jai atliekant valstybės pavestas funkcijas).

III

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste atskleistas ir kai kuriuose įstatymuose, apibrėžiančiuose atitinkamų valstybės institucijų (pareigūnų) teisinę padėtį, nustatytas tų institucijų vadovų (pareigūnų) turimos informacijos apie institucijos (pareigūno) veiklą teikimo *inter alia* Seimui teisinis reguliavimas.

1. Pirmiausia paminėtinas kai kuriuose įstatymuose nustatytas teisinis reguliavimas, kuriuo įtvirtintas Seimo skiriamų valstybės institucijų vadovų (pareigūnų) turimos informacijos apie institucijos (pareigūno) veiklą teikimas (*inter alia* ataskaitų forma) *inter alia* Seimui.

1.1. Antai Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatyme (2004 m. lapkričio 4 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „<...> Seimo kontrolieriai už savo veiklą yra atskaitingi Lietuvos Respublikos Seimui“ (4 straipsnio 3 punktas); „Seimo kontrolieriai kasmet iki kovo 15 dienos raštu pateikia Seimui praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą. Ši ataskaita, išskyrus jos dalį, kuri yra susijusi su žvalgybos institucijų veikla, nagrinėjama Seime <...>“ (11 straipsnio (2012 m. spalio 17 d. redakcija) 1 dalis); „Seimo kontrolierių veiklos ataskaitos dalis, kuri yra susijusi su žvalgybos institucijų veikla, nagrinėjama Seimo statuto nustatyta tvarka Seimo statute nurodytame Seimo komitete ir ši Seimo kontrolierių veiklos ataskaitos dalis nėra skelbiama“ (11 straipsnio (2012 m. spalio 17 d. redakcija) 2 dalis).

1.2. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatyme (2001 m. gruodžio 13 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Valstybės kontrolė yra Seimui atskaitinga aukščiausioji valstybinio audito institucija“ (3 straipsnio 1 dalis); „Valstybės kontrolė kiekvienais metais teikia Seimui: <...> 6) Valstybės kontrolės veiklos ataskaitą“ (9 straipsnio 3 dalis (2013 m. gruodžio 3 d. redakcija)); „Valstybės kontrolerius: <...> 6) teikia Seimui Valstybės kontrolės veiklos ataskaitą <...>“ (10 straipsnis (2005 m. gruodžio 22 d. redakcija)).

1.3. Lietuvos banko įstatyme (2001 m. kovo 13 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir

papildymais) nustatyta: „Lietuvos banko valdybos pirmininkas du kartus per metus teikia pranešimus Seimui apie pagrindinio tikslo įgyvendinimą, finansų rinkos būklę ir funkcijų vykdymą“ (52 straipsnis (2011 m. lapkričio 17 d. redakcija)); „Lietuvos bankas skelbia ir leidžia atskiru leidiniu metinę ataskaitą, kurioje pateikia informaciją apie pagrindinius pinigų politikos uždavinius ir jų vykdymą, pinigų politikos operacijas, veiklą vykdant finansų rinkos priežiūrą, makroprudencinę politiką ir kitas įstatymų numatytas funkcijas bei apie šalies makroekonominę padėtį – pokyčių šalies ekonomikoje ir finansų rinkose analizę, taip pat apie banko finansinę būklę ir veiklos rezultatus“ (51 straipsnis (2014 m. rugsėjo 18 d. redakcija)).

Taigi Lietuvos banko įstatyme (2001 m. kovo 13 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) yra nustatyta kitokia informacijos apie Lietuvos banko veiklą teikimo *inter alia* Seimui tvarka nei nustatytoji Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalyje (2000 m. spalio 10 d. redakcija).

1.4. Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatyme (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Vyriausiosios rinkimų komisijos pirmininkas: <...> 10) po kiekvienų rinkimų, praėjus ne daugiau kaip 120 dienų nuo galutinių rinkimų rezultatų paskelbimo dienos, Seimui teikia Vyriausiosios rinkimų komisijos veiklos ataskaitą <...>“ (13 straipsnio 1 dalis).

1.5. Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Lygių galimybių kontrolierius kasmet iki kovo 15 dienos raštu pateikia Seimui praėjusių kalendorinių metų Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos ataskaitą, kuri nagrinėjama Seime. Ši nepriklausoma ataskaita apima Lygių galimybių kontrolieriaus veiklos ataskaitą, padėties apžvalgą, išvadas ir rekomendacijas. Visa ataskaita turi būti paskelbta Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos interneto tinklalapyje, o esant galimybei, – ir per kitas visuomenės informavimo priemones“ (27 straipsnis (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija)).

1.6. Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatyme (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „<...> Vaiko teisių apsaugos kontrolierius už savo veiklą yra atskaitingas Lietuvos Respublikos Seimui“ (3 straipsnio 4 punktas); „Vaiko teisių apsaugos kontrolierius kasmet ne vėliau kaip iki balandžio 1 dienos raštu pateikia Seimui vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus praėjusių kalendorinių metų veiklos ataskaitą“ (10 straipsnio 1 dalis); „Sprendimą dėl vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus ataskaitos ir šios institucijos veiklos Seimo statuto nustatyta tvarka priima Seimas“ (10 straipsnio 2 dalis); „Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus veiklos ataskaita turi būti paskelbta Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigos interneto tinklalapyje, o esant galimybei – ir per kitas visuomenės informavimo priemones“ (10 straipsnio 3 dalis).

1.7. Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme (2011 m. gruodžio 22 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Energetikos veiklos valdymą, reguliavimą,

priežiūrą ir kontrolę Lietuvos Respublikoje pagal kompetenciją atlieka <...> 5) Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija) <...>“ (4 straipsnio 2 dalis); „Energetikos srityje veikiančių subjektų veiklą reguliuoja ir valstybinę energetikos priežiūrą atlieka Komisija. Komisija yra Europos Sąjungos teisės aktuose, reglamentuojančiuose visuomeninius santykius energetikos sektoriuje, numatyta nacionalinė reguliavimo institucija“ (8 straipsnio 1 dalis); „Komisiją sudaro penki nariai. Komisijos pirmininką ir keturis narius Respublikos Prezidento teikimu penkeriems metams skiria ir atleidžia Seimas. <...>“ (8 straipsnio 3 dalis (2013 m. lapkričio 7 d. redakcija)); „Pasibaigus kalendoriniams metams, Komisija per keturis mėnesius parengia praėjusių metų veiklos ataskaitą, ją paskelbia savo interneto svetainėje ir pateikia Respublikos Prezidentui, Seimui ir Vyriausybei. <...>“ (8 straipsnio 13 dalis (2013 m. lapkričio 7 d. redakcija)).

2. Taip pat paminėtinas kai kuriuose įstatymuose nustatytas teisinis reguliavimas, kuriuo įtvirtintas Respublikos Prezidento Seimo pritarimu skiriamų valstybės institucijų vadovų turimos informacijos apie institucijos veiklą teikimas (*inter alia* ataskaitų forma) *inter alia* Seimui.

2.1. Antai pagal Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymą (2012 m. spalio 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) Valstybės saugumo departamentas yra viena iš Lietuvos Respublikos žvalgybos institucijų (27 straipsnis); šio departamento direktorių Seimo pritarimu skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas (31 straipsnio 2 dalies 1 punktas).

Šiame įstatyme nustatyta: „Žvalgybos institucijų parlamentinę kontrolę Seimo statuto nustatyta tvarka atlieka Seimo statute nurodytas Seimo komitetas“ (21 straipsnio 1 dalis); „Žvalgybos institucijos vadovas kiekvienais metais Seimo statuto nustatyta tvarka pateikia vadovaujamos žvalgybos institucijos veiklos ataskaitą“ (21 straipsnio 4 dalis).

Šiame kontekste pažymėtina susijusi Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 63 straipsnio nuostata: „Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto veiklos kryptys: <...> 4) atlikti <...> valstybės saugumo <...> parlamentinę kontrolę, teikti pasiūlymus ir rekomendacijas dėl <...> veiklos pagerinimo <...>“.

Taigi Žvalgybos įstatymo (2012 m. spalio 17 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 21 straipsnyje, Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 63 straipsnyje yra nustatyta kitokia informacijos apie Valstybės saugumo departamento veiklą teikimo Seimui tvarka nei nustatytoji Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalyje (2000 m. spalio 10 d. redakcija).

2.2. Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatyme (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba <...> – Respublikos Prezidentui ir Seimui atskaitinga, statutiniais pagrindais veikianti valstybės teisės saugos įstaiga, kuri atskleidžia ir tiria korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas, rengia ir įgyvendina korupcijos prevencijos priemones“ (2 straipsnio (2003 m. balandžio 1 d. redakcija) 1 dalis); „Specialiųjų

tyrimų tarnybos direktoriaus kandidatūrą teikia Seimui ir, šiam pritarus, Specialiųjų tyrimų tarnybos direktorių į pareigas skiria ir iš pareigų atleidžia Respublikos Prezidentas. <...>“ (11 straipsnio (2011 m. gegužės 19 d. redakcija) 1 dalis); „Specialiųjų tyrimų tarnyba: <...> 7) ne rečiau kaip du kartus per metus raštu teikia informaciją apie savo veiklos rezultatus bei teikia pasiūlymus dėl Tarnybos veiklos gerinimo Respublikos Prezidentui ir Seimo Pirmininkui“ (8 straipsnio 7 punktas).

3. Kartu paminėtinas ir kai kuriuose įstatymuose nustatytas Respublikos Prezidento paskirtų (skyrimo procedūroje nedalyvaujant Seimui) valstybės institucijų vadovų (ar jų vadovaujamos institucijos) turimos informacijos apie institucijos veiklą teikimo *inter alia* Seimui teisinis reguliavimas.

3.1. Antai Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatyme (2012 m. kovo 22 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Konkurencijos taryba yra savarankiška valstybės įstaiga, atskaitinga Seimui, vykdanči valstybinę konkurencijos politiką ir prižiūrinti, kaip laikomasi šio įstatymo. Konkurencijos taryba, atlikdama įstatymų nustatytas funkcijas, sprendimus priima savarankiškai ir nepriklausomai“ (17 straipsnio 1 dalis); „Konkurencijos tarybą sudaro pirmininkas ir keturi nariai. Konkurencijos tarybos pirmininką ir narius Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko teikimu skiria Respublikos Prezidentas. <...>“ (19 straipsnio 1 dalis); „Konkurencijos tarybos pirmininkas <...> 4) kiekvienais metais teikia Seimui ir Vyriausybei Konkurencijos tarybos veiklos ataskaitas <...>“ (20 straipsnio 1 dalis).

3.2. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme (2005 m. gruodžio 22 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nustatyta: „Kiekvienų kalendorinių metų pabaigoje Viešųjų pirkimų tarnyba per 4 mėnesius parengia metinę veiklos ataskaitą, ją pateikia Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei ir paskelbia viešai“ (8 straipsnio (2011 m. rugsėjo 29 d. redakcija) 4 dalis); „Viešųjų pirkimų tarnybai vadovauja direktorius. Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius – valstybės pareigūnas, kurį Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko teikimu 4 metams į pareigas priima ir iš jų atleidžia Respublikos Prezidentas. <...>“ (8¹ straipsnio (2011 m. rugsėjo 29 d. redakcija) 1 dalis).

4. Apibendrinant nurodytuose įstatymuose nustatytą teisinį reguliavimą, šios bylos kontekste pažymėtina, kad Lietuvos įstatymų leidėjo teisėkūrai būdinga tai, kad atitinkamų valstybės institucijų teisinę padėtį apibrėžiančiuose įstatymuose yra įtvirtintas tiek Seimo tam tikra tvarka (*inter alia* Respublikos Prezidento teikimu) paskirtų valstybės institucijų vadovų (pareigūnų), tiek Respublikos Prezidento Seimo pritarimu ar be tokio pritarimo paskirtų valstybės institucijų vadovų turimos informacijos apie institucijos veiklą teikimas *inter alia* Seimui.

Toks informacijos teikimo Seimui teisinis reguliavimas nėra vienodas. Antai nurodytuose įstatymuose yra numatytos įvairios valstybės institucijų vadovų (pareigūnų) turimų duomenų apie institucijų veiklą teikimo formos (ataskaita, pranešimas, informacija), reguliarumas (kasmet, du

kartus per metus (ne rečiau kaip du kartus per metus) ir kt.), terminai (iki kovo 15 dienos, iki balandžio 1 dienos, per keturis mėnesius pasibaigus kalendoriniams metams), šią informaciją gaunantis subjektas (Seimas, Seimo komitetas, Seimo Pirmininkas ir kt.), informacijos objektas ar pobūdis (institucijos veikla, pagrindinio tikslo įgyvendinimas ir funkcijų vykdymas, veiklos rezultatai, pasiūlymai ir kt.).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad keliuose iš nurodytų įstatymų ekspliciškai nustatyta, jog informacija (ataskaita) teikiama Seimui (arba pateikta ataskaita Seime svarstoma, nagrinėjama) Seimo statuto nustatyta tvarka.

Pažymėtina ir tai, kad viename iš nurodytų įstatymų – Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatyme – *expressis verbis* nustatyti informacijos (ataskaitos forma) teikimo Seimui turinio (struktūros) reikalavimai: Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos ataskaita turi apimti „veiklos ataskaitą, padėties apžvalgą, išvadas ir rekomendacijas“. Kituose nurodytuose įstatymuose tokie ar panašūs reikalavimai nėra eksplicitiškai suformuluoti.

Pabrėžtina, kad viename iš nurodytų įstatymų – Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstatyme (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) – yra *expressis verbis* nustatyta, jog Seimas turi priimti sprendimą dėl gautos ataskaitos (ir institucijos veiklos). Kaip minėta, šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad sprendimą dėl vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus ataskaitos ir šios institucijos veiklos Seimo statuto nustatyta tvarka priima Seimas. Tokios ar panašios nuostatos, kuria būtų eksplicitiškai reikalaujama Seimo nutarimu išreikšti Seimo nuomonę dėl gautos ataskaitos, kituose minėtuose įstatymuose nėra.

5. Šiame kontekste pažymėtina, kad nurodytų įstatymų nuostatose įtvirtintas atitinkamų valstybės institucijų vadovų (pareigūnų) turimos informacijos apie institucijos veiklą teikimo Seimui (ar jo komitetui, Seimo Pirmininkui) reguliavimas nėra tyrimo dalykas šioje konstitucinės justicijos byloje.

IV

1. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtini Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“, taip pat šio straipsnio 6 dalies taikymo praktikoje pavyzdžiai.

2. Pažymėtina, kad pagal Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalyje (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą metines institucijos veiklos ataskaitas Seimui teikia tiek valstybės institucijų vadovai, kuriuos skiria Seimas, tiek valstybės institucijų vadovai, kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas.

3. Pirmiausia paminėtini kai kurie Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija)

206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ taikymo atvejai, kai Seimas priimdavo nutarimus apsvarstęs valstybės institucijų, kurių vadovus skiria Seimas, metinės veiklos ataskaitas.

3.1. Antai pagal Valstybės kontrolės įstatymo (2001 m. gruodžio 13 d. redakcija) 9, 10 straipsnius (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) valstybės kontrolierius kiekvienais metais teikia Seimui Valstybės kontrolės veiklos ataskaitą.

Seimo 2002 m. lapkričio 5 d. nutarimu Nr. IX-1179 „Dėl Valstybės kontrolės 2001 metų veiklos ataskaitos“, 2003 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. IX-1823 „Dėl Valstybės kontrolės 2002 metų veiklos ataskaitos“, 2004 m. rugsėjo 28 d. nutarimu Nr. IX-2464 „Dėl Valstybės kontrolės 2003 metų veiklos ataskaitos“, 2005 m. gegužės 24 d. nutarimu Nr. X-221 „Dėl Valstybės kontrolės 2004 metų veiklos ataskaitos“, 2006 m. gegužės 9 d. nutarimu Nr. X-601 „Dėl Valstybės kontrolės 2005 metų veiklos ataskaitos“, 2008 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. X-1568 „Dėl Valstybės kontrolės 2007 metų veiklos ataskaitos“, 2009 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. XI-282 „Dėl Valstybės kontrolės 2008 metų veiklos ataskaitos“, 2010 m. rugsėjo 28 d. nutarimu Nr. XI-1043 „Dėl valstybės kontrolės 2009 metų veiklos ataskaitos“, 2013 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. XII-356 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2012 metų veiklos ataskaitos“ buvo nutarta pritarti atitinkamų metų Valstybės kontrolės veiklos ataskaitoms.

Paminėtina, kad šiuose Seimo nutarimuose taip pat buvo suformuluoti pasiūlymai Valstybės kontrolei dėl tolesnės jos veiklos (*inter alia* Seimo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. X-601 2 straipsnis, 2013 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. XII-356 2 straipsnio 2 dalis), konkretūs pavedimai, įpareigojimai jai (Seimo 2002 m. lapkričio 5 d. nutarimo Nr. IX-1179 3 straipsnis, 2008 m. birželio 3 d. nutarimo Nr. X-1568 5 straipsnis), atkreiptas dėmesys į Seimo konstatuotus Valstybės kontrolės veiklos trūkumus (*inter alia* Seimo 2013 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. XII-356 2 straipsnio 1 dalis), išdėstyti pasiūlymai, susiję su Valstybės kontrolės veikla, kitoms valstybės institucijoms, *inter alia* Vyriausybei (*inter alia* Seimo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimo Nr. X-601 3 straipsnis, 2008 m. birželio 3 d. nutarimo Nr. X-1568 2 straipsnis, 2009 m. birželio 9 d. nutarimo Nr. XI-282 2 straipsnis).

3.2. Vadovaujantis Seimo statuto 206 straipsniu, Seimo nutarimais buvo pritarta ir kitų valstybės institucijų, kurių vadovus skiria Seimas, tarp jų Lietuvos Respublikos vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (*inter alia* Seimo 2009 m. spalio 13 d. nutarimas Nr. XI-439 „Dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2008 metų veiklos ataskaitos“, 2013 m. lapkričio 26 d. nutarimas Nr. XII-626 „Dėl Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos 2012 metų veiklos ataskaitos“), Lietuvos Respublikos valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimas Nr. XII-529 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2012 metų veiklos ataskaitos“) ir kt., metinėms veiklos ataskaitoms.

4. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat paminėtini Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ taikymo atvejai, kai Seimas priimdavo nutarimus apsvarstęs valstybės institucijų, kurių vadovų paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, metines veiklos ataskaitas.

4.1. Antai Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. IX-909 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2001 metų veiklos ataskaitos“, 2004 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. IX-2219 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2003 metų veiklos ataskaitos ir 2004 metų veiklos prioritetų“, 2005 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. X-265 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2004 metų veiklos ataskaitos ir 2005–2006 metų prioritetų“, 2007 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. X-1053 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2005 metų veiklos ataskaitos“, 2007 m. birželio 12 d. nutarimu Nr. X-1181 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2006 metų veiklos ataskaitos“, 2008 m. gegužės 13 d. nutarimu Nr. X-1539 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2007 metų veiklos ataskaitos“, 2009 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. XI-245 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2008 metų veiklos ataskaitos“, 2010 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. XI-890 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2009 metų veiklos ataskaitos“ buvo pritarta atitinkamų metų prokuratūros veiklos ataskaitoms.

Pažymėtina, kad minėtais nutarimais taip pat buvo tvirtinami prokuratūros veiklos prioritetai (prioritetinės veiklos kryptys) (*inter alia* Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-909 2 straipsnis, 2004 m. gegužės 4 d. nutarimo Nr. IX-2219 2 straipsnis, 2008 m. gegužės 13 d. nutarimo Nr. X-1539 2 straipsnio 1 dalis, 2010 m. birželio 8 d. nutarimo Nr. XI-890 2 straipsnis), formuluojami pasiūlymai dėl prokuratūros veiklos ar atkreipiamas dėmesys į kai kuriuos probleminius jos veiklos aspektus (*inter alia* Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-909 3 straipsnis, 2004 m. gegužės 4 d. nutarimo Nr. IX-2219 3 straipsnis, 2008 m. gegužės 13 d. nutarimo Nr. X-1539 2 straipsnio 2 dalis, 2009 m. gegužės 5 d. nutarimo Nr. XI-245 2 straipsnis), išdėstomi pasiūlymai, susiję su prokuratūros veikla, kitoms valstybės institucijoms, *inter alia* Vyriausybei (*inter alia* Seimo 2002 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. IX-909 4 straipsnis, 2007 m. birželio 12 d. nutarimo Nr. X-1181 2 straipsnio 2 dalis, 2010 m. birželio 8 d. nutarimo Nr. XI-890 3 straipsnis).

4.2. Pabrėžtina, kad, kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijamu Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsniu Seimas, vadovaudamasis Seimo statuto 206 straipsniu, Prokuratūros įstatymo 4 straipsniu, nutarė nepritarti Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas Seimo 2013 m. spalio 1 d. pavedimu, vadovaudamasis Seimo statuto 206 straipsnio 6 dalimi („Seimas, priėmęs nutarimą nepritarti valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas,

pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarsčiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti šį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų projektą“), 2013 m. spalio 9 d. pateikė įregistruoti Seimo nutarimo „Dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą Darių Valį iš einamų pareigų“ projektą Nr. XIIP-1077.

Šio projekto 1 straipsnyje buvo siūloma Seimui, nepritarusiam Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai, vadovaujantis Seimo statuto 206 straipsnio 6 dalimi, nutarti siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą Darių Valį iš einamų pareigų. Paminėtina, kad projektas atsiimtas 2015 m. birželio 16 d.

4.3. Pažymėtina, kad Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu skiria ir Specialiųjų tyrimų tarnybos direktorių (Specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymo 11 straipsnio (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) 1 dalis).

Šios tarnybos atitinkamų metų veiklos ataskaitos buvo svarstomos Seime ir joms pritarta Seimo 2003 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. IX-1335 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2001 metų veiklos ataskaitos“, 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1573 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2002 metų veiklos ataskaitos“, 2005 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. X-267 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2004 metų veiklos ataskaitos“, 2006 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. X-703 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2005 metų veiklos ataskaitos“, 2008 m. birželio 19 d. nutarimu Nr. X-1632 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2007 metų veiklos ataskaitos“, 2009 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. XI-298 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2008 metų veiklos ataskaitos“, 2010 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. XI-889 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2009 metų veiklos ataskaitos“, 2013 m. birželio 11 d. nutarimu Nr. XII-357 „Dėl Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2012 metų veiklos ataskaitos“.

Šiais Seimo nutarimais taip pat buvo suformuluoti pasiūlymai Specialiųjų tyrimų tarnybai (*inter alia* Seimo 2003 m. sausio 28 d. nutarimo Nr. IX-1335 3 straipsnis, 2005 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. X-267 4 straipsnio 2 dalis, 2013 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. XII-357 3 straipsnio 2 dalis), pasiūlymai, susiję su šios tarnybos veikla, kitoms valstybės institucijoms, *inter alia* Vyriausybei, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai (*inter alia* Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. IX-1573 4 straipsnio 1, 3 dalys, 2008 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. X-1632 3 straipsnio 1 dalis, 2013 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. XII-357 3 straipsnio 1 dalis), teigiamai (*inter alia* Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. IX-1573 2 straipsnis) ar neigiamai (*inter alia* Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. IX-1573 3 straipsnis, 2006 m. birželio 20 d. nutarimo Nr. X-703 3 straipsnis) įvertinti tam tikri Specialiųjų tyrimų tarnybos veiklos aspektai, konstatuoti kiti jos veiklai ir veiklos vertinimui reikšmingi faktai (Seimo 2010 m. birželio 8 d. nutarimo Nr. XI-889 2 straipsnis, 2013 m. birželio 11 d. nutarimo Nr. XII-357 2 straipsnis).

Pažymėtina, kad Seimo 2007 m. birželio 27 d. nutarime Nr. X-1230 „Dėl Specialiųjų tyrimų tarnybos 2006 metų veiklos ataskaitos“ buvo apsiribota šios tarnybos veiklos vertinimais, pasiūlymais jai ir kitoms valstybės institucijoms, tačiau nebuvo nutarta, pritarti ar nepritarti ataskaitai.

5. Apibendrinant pažymėtina, kad nors Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatoje „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos“ numatyto Seimo priimamo nutarimo dėl institucijos vadovo pateiktos metinės institucijos veiklos ataskaitos ir institucijos veiklos konkretus turinys (galimi jo variantai) neatskleistas, šios nuostatos taikymo praktika rodo, kad Seimas nutarimu dėl valstybės institucijos vadovo pateiktos metinės institucijos veiklos ataskaitos ir institucijos veiklos *inter alia* nutardavo, pritarti ar nepritarti ataskaitai, taip pat Seimas priimdavo nutarimą, *inter alia* pritarti ar nepritarti generalinio prokuroro pateiktoms metinėms prokuratūros veiklos ataskaitoms. Nutarimu dėl institucijos vadovo pateiktos metinės institucijos veiklos ataskaitos ir institucijos veiklos Seimas kai kuriais atvejais išreiškėdavo savo nuomonę ir dėl kitų atitinkamos institucijos veiklos aspektų, *inter alia* teikdamas pasiūlymus dėl tokios veiklos.

V

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įpareigojimas tam tikroms valstybės institucijoms (jų vadovams) ar valstybės pareigūnams teikti ataskaitas, informaciją parlamentui apie šių institucijų, pareigūnų veiklą yra įtvirtintas ir užsienio valstybių, tarp jų Lenkijos, Latvijos, Vokietijos, teisėje.

1. Pirmiausia atskleistinas Lenkijos teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas, kuriuo minėtas įpareigojimas yra įtvirtintas tiek konstituciniu, tiek ordinariniu lygmenimis.

1.1. Pažymėtina, kad pagal Lenkijos Respublikos Konstitucijos 205 straipsnio 1 dalį, 209 straipsnio 1 dalį, 227 straipsnio 3 dalį, Seimo reglamento 29 straipsnio 1 dalį Aukščiausiųjų kontrolės rūmų pirmininką, piliečių teisių gynėją, Lenkijos nacionalinio banko pirmininką skiria Seimas. Pagal Seimo reglamento 29 straipsnio 1 dalį Seimas taip pat skiria vaiko teisių gynėją.

Konstitucijos 204 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta, kad Aukščiausieji kontrolės rūmai kasmet pateikia Seimui savo veiklos ataskaitą. Pagal Lenkijos Respublikos Seimo reglamento 126 straipsnio 4 dalį Aukščiausiųjų kontrolės rūmų pirmininko pateiktą metinę Aukščiausiųjų kontrolės rūmų veiklos ataskaitą svarsto Seimas.

Konstitucijos 212 straipsnyje yra įtvirtinta, kad piliečių teisių gynėjas kasmet informuoja Seimą ir Senatą apie savo veiklą ir apie padėtį užtikrinant žmogaus ir piliečio teises ir laisves. Pagal Lenkijos Respublikos Seimo reglamento 124 straipsnio 1 dalies 4 punktą Seimas susipažįsta su piliečių teisių gynėjo pateikta minėta metine informacija.

Pagal šio reglamento 124 straipsnio 1 dalies 5, 6 punktus Seimas taip pat susipažįsta su vaiko teisių gynėjo pateikta metine informacija apie savo veiklą ir dėl padėties užtikrinant vaiko teises, Lenkijos nacionalinio banko pirmininko metine ataskaita apie Lenkijos nacionalinio banko veiklą.

Pažymėtina, kad pagal Seimo reglamento 124 straipsnio 3 dalį, 126 straipsnio 5 dalį su pirmiau nurodyta informacija, ataskaitomis Seimas susipažįsta ar jas apsvarsto ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo jų pateikimo Seimo nariams dienos.

1.2. Šios bylos kontekste taip pat paminėtinas Lenkijos teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas, susijęs su generalinio prokuroro atskaitomybe.

Šiame kontekste pažymėtina, kad nors Lenkijos Respublikos Konstitucijoje yra paminėtas generalinis prokuroras (191 straipsnis), jo nepriklausomumo garantijos, skyrimo ir atleidimo tvarka joje nėra reglamentuojamos.

Pagal Lenkijos Respublikos prokuratūros įstatymo 10e straipsnį generalinis prokuroras ne vėliau kaip iki kitų metų pirmojo ketvirčio pabaigos pateikia Ministrų Tarybos pirmininkui metinę prokuratūros veiklos ataskaitą; teisingumo ministras raštu pateikia savo nuomonę dėl generalinio prokuroro ataskaitos; Ministrų Tarybos pirmininkas, atsižvelgdamas į tai, kaip vykdomos generaliniam prokurorui skirtos užduotys teisėtvarkos ir nusikaltimų tyrimų priežiūros srityje, pritaria minėtai ataskaitai arba ją atmeta; atmetęs generalinio prokuroro ataskaitą, Ministrų Tarybos pirmininkas gali kreiptis į Seimą su teikimu atleisti generalinį prokurorą nesulaukus jo kadencijos pabaigos; Seimas atleidžia generalinį prokurorą savo nutarimu, priimtu dviejų trečdalių balsų dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip pusei visų išrinktų Seimo narių.

Taip pat pažymėtina, kad pagal minėtą Prokuratūros įstatymo straipsnį Ministrų Tarybos pirmininkas bet kuriuo metu, neatsižvelgdamas į metinę ataskaitą, gali pareikalauti, kad generalinis prokuroras pateiktų informaciją tam tikra tema, susijusia su teisėtvarkos ir nusikaltimų tyrimų priežiūra; negali būti reikalaujama informacijos apie proceso konkrečioje byloje eigą; Ministrų Tarybos pirmininkas gali reikalauti, kad generalinis prokuroras per tris mėnesius papildytų pateiktą informaciją.

2. Latvijos Respublikos Saeimos darbo tvarkos taisyklių 5¹ straipsnyje (2008 m. gegužės 15 d. redakcija) yra numatyta ombudsmeno pareiga kasmet Saeimai pateikti rašytinę Ombudsmeno tarnybos darbo ataskaitą, o šių taisyklių 5⁴ straipsnyje (2014 m. spalio 16 d. redakcija) – generalinio valstybės kontrolieriaus pareiga kasmet Saeimai pateikti rašytinę Valstybės kontrolės veiklos ataskaitą. Pažymėtina, kad minėtuose straipsniuose taip pat yra numatyta, jog šios ataskaitos svarstomos Saeimoje, nustatyti gautų ataskaitų apsvarstymo terminai.

Šiame kontekste paminėtina, kad tiek ombudsmeną (Latvijos Respublikos ombudsmeno įstatymo 5 straipsnio 1 dalis), tiek generalinį valstybės kontrolierių (Latvijos Respublikos valstybės

kontrolės įstatymo 26 straipsnio 1 dalis) skiria Saeima. Taip pat paminėtina, kad pagal Ombudsmeno įstatymo 15 straipsnio 1 dalį ombudsmenas kartą per metus rašytinę Ombudsmeno tarnybos veiklos ataskaitą teikia ne tik Saeimai, bet ir Prezidentui.

3. Taip pat paminėtini kai kurie Vokietijos Federacinės Respublikos įstatymai, kuriuose numatytas valstybės institucijų veiklos ataskaitų teikimas.

Kovos su konkurencijos apribojimais įstatymo (2013 m. birželio 26 d. redakcija) 53 straipsnyje yra nustatyta, kad Federalinė konkurencijos taryba kas dvejus metus skelbia ataskaitą apie savo veiklą ir apie padėtį bei pokyčius šios institucijos kompetencijos srityje; ataskaitoje skelbiami šios institucijos administravimo principai; Federalinė Vyriausybė nedelsdama perduoda šią ataskaitą Bundestagui.

Federacijos duomenų apsaugos įstatymo (2003 m. sausio 14 d. redakcija) 26 straipsnyje nustatyta, kad federalinis duomenų apsaugos ir informacijos laisvės įgaliotinis kas dveji metai pateikia Bundestagui savo veiklos ataskaitą; jis informuoja Bundestagą ir visuomenę apie esminius pokyčius duomenų apsaugos srityje; Vokietijos Bundestagui ar Federalinei Vyriausybei pareikalavus, federalinis įgaliotinis privalo pateikti nuomones ir ataskaitas; Bundestagui, Peticijos komisijai, Vidaus reikalų komitetui ar Federalinei Vyriausybei paprašius, federalinis įgaliotinis teikia paaiškinimus, susijusius su duomenų apsauga.

Telekomunikacijų įstatymo (2004 m. birželio 22 d. redakcija) 121 straipsnyje nustatyta, kad Federalinė tinklų agentūra pateikia federalinėms įstatymų leidybos institucijoms bendrą veiklos ataskaitą apie padėtį ir pokyčius telekomunikacijos srityje.

Bundestago gynybos įgaliotinio įstatymo (2009 m. vasario 5 d. redakcija) 2 straipsnyje nustatyta, kad gynybos įgaliotinis kiekvienais kalendoriniais metais teikia Bundestagui rašytinę ataskaitą (metinį pranešimą); jis gali bet kada Bundestagui ar Gynybos komitetui teikti atskiras ataskaitas.

Paminėtina ir tai, kad pagal Bundestago reglamento 112 straipsnio 1 dalį Peticijos komisija kasmet teikia Bundestagui rašytinį pranešimą apie savo veiklą.

4. Apibendrinant aptartąjį Lenkijos, Latvijos, Vokietijos teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą pažymėtina, kad šiose užsienio valstybėse konstitucinėje ar ordinarinėje teisėje yra nustatytas įpareigojimas kai kurioms valstybės institucijoms (jų vadovams) ar valstybės pareigūnams teikti ataskaitas, informaciją parlamentui apie šių institucijų, pareigūnų veiklą; nurodytais atvejais, išskyrus Lenkijos generalinio prokuroro teikiamų ataskaitų teisinį reguliavimą, ataskaitų svarstymas, susipažinimas su informacija tiesiogiai nesiejamas su pritarimu ar nepritarimu pateiktoms ataskaitoms (informacijai), taip pat valstybės institucijų vadovų (pareigūnų) atleidimu iš pareigų. Paminėtina ir tai, kad pagal nurodytąjį užsienio šalių teisinį reguliavimą parlamento pareiga susipažinti su informacija, apsvarstyti ataskaitas yra siejama su tam tikrais šio veiksmo

atlikimo terminais.

Pažymėtina ir tai, kad pagal Lenkijos teisės aktuose nustatytą teisinį reguliavimą yra įtvirtinti Ministrų Tarybos pirmininko, kuriam generalinis prokuroras teikia metinę prokuratūros veiklos ataskaitą, įgaliojimai jai pritarti arba ją atmesti, taip pat Ministrų Tarybos pirmininko teisė, nepritarus ataskaitai, inicijuoti generalinio prokuroro atleidimą Seime. Kartu pabrėžtina, kad Lenkijos generalinio prokuroro nepriklausomumo garantijos, skyrimo ir atleidimo tvarka yra įtvirtintos ne konstituciniu, o įstatymo lygmeniu, tuo Lenkijos teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas iš esmės skiriasi nuo nustatytojo Lietuvos Respublikos Konstitucijoje.

Taigi valstybės institucijų vadovų ataskaitų teikimas parlamentui (kaip ir jų atskaitomybės bei informacijos teikimo Tautos atstovybei būdas) apskritai nėra Lietuvos teisės sistemos novela.

VI

1. Šioje konstitucinės justicijos byloje tiriama *inter alia* Seimo statuto nuostatų, susijusių su valstybės institucijų vadovų pareiga teikti metines institucijos veiklos ataskaitas Seimui, atitiktis Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 5 straipsnyje (taip pat kituose Konstitucijos straipsniuose, kuriuose nustatyti valstybės valdžią vykdančių valstybės institucijų įgaliojimai) yra įtvirtintas valdžių padalijimo principas (*inter alia* 2010 m. vasario 26 d., 2010 m. gegužės 13 d., 2015 m. balandžio 3 d. nutarimai).

2.1. Konstitucinis valdžių padalijimo principas reiškia, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios yra atskirtos, pakankamai savarankiškos; tarp jų turi būti pusiausvyra (*inter alia* 2002 m. sausio 14 d., 2010 m. gegužės 13 d., 2015 m. gegužės 26 d. nutarimai). Konstitucijoje įtvirtintą valstybės valdžių sąveikos modelį apibūdina ir valstybės valdžių (jų institucijų) tarpusavio kontrolė bei atsvara, neleidžianti vienai valstybės valdžiai dominuoti kitos (kitų) atžvilgiu, ir jų bendradarbiavimas, žinoma, neperžengiant Konstitucijos nustatytų ribų – neįsiterpant į kitos valstybės valdžios įgaliojimų vykdymą (2006 m. gegužės 9 d., 2010 m. gegužės 13 d. nutarimai).

Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal Konstituciją teismas, nagrinėjantis bylą, yra teisminė valdžia – viena iš valstybės valdžių (2006 m. sausio 16 d. nutarimas); teismų veikla, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarime, nėra ir negali būti kuriai nors vykdomosios valdžios institucijai priskirta valdymo sritis.

2.2. Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime yra pažymėjęs, kad Konstitucijoje yra nurodytos ir kitos valstybės institucijos, kurios pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį nėra priskiriamos nei įstatymų leidžiamajai, nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai. Antai pagal Konstituciją tokios institucijos ir (arba) pareigūnai yra Seimo kontrolieriai (73 straipsnio

1 dalis), Generalinė prokuratūra ir teritorinės prokuratūros (118 straipsnis), Valstybės kontrolė (XII skirsnis), Lietuvos bankas (125 ir 126 straipsniai), saugumo tarnyba (84 straipsnio 14 punktas), kariuomenės vadas (84 straipsnio 14 punktas, 140 straipsnio 1 ir 3 dalys), Vyriausioji rinkimų komisija (67 straipsnio 13 punktas).

2.3. Konstitucinis valstybės valdžių padalijimo principas nėra tapatus konstituciniam vykdomųjų organų atskaitingumo atstovybei principui. Valstybės valdžių padalijimas Konstitucijoje suponuoja ir Vyriausybės – vykdomosios valdžios kolegialios institucijos atskaitingumą įstatymų leidžiamajai valdžiai – Tautos atstovybei (2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas).

2.4. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad jeigu nustatomas toks teisinis reguliavimas, kad konstituciškai nepagrįstai išplečiamos Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje nurodytos valstybės valdžios institucijos arba kurios nors kitos valdžios institucijos galios, konstatuotina, jog yra pažeidžiama ir Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies nuostata, kad valdžios galias riboja Konstitucija (*inter alia* 2002 m. gruodžio 24 d., 2005 m. rugpjūčio 23 d. nutarimai).

3. Pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį valstybės valdžią Lietuvoje vykdo *inter alia* Seimas. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad: konstitucinė Seimo, kaip Tautos atstovybės, prigimtis lemia ypatingą jo vietą valstybės valdžios institucijų sistemoje, jo funkcijas bei įgaliojimus, būtinus funkcijoms vykdyti; Seimas, įgyvendindamas savo konstitucinius įgaliojimus, vykdo klasikinės demokratinės teisinės valstybės parlamento funkcijas: leidžia įstatymus (įstatymų leidybos funkcija), vykdo vykdomosios valdžios ir kitų valstybės institucijų (išskyrus teismus) parlamentinę kontrolę (kontrolės funkcija), steigia valstybės institucijas, skiria ir atleidžia jų vadovus bei kitus valstybės pareigūnus (steigiamoji funkcija), tvirtina valstybės biudžetą ir prižiūri, kaip jis vykdomas (biudžetinė funkcija), ir kt. (*inter alia* 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai, 2014 m. birželio 3 d. išvada).

3.1. Konstitucinis Teismas taip pat yra pažymėjęs, kad Konstitucija įtvirtina parlamentinę demokratiją, tačiau parlamentinė demokratija nėra tokia sistema, kurioje parlamentas tiesiogiai organizuoja kitų valstybės ar savivaldybių institucijų darbą arba gali bet kada įsikišti į bet kurios viešąją valdžią įgyvendinančios valstybės ar savivaldybių institucijos (jų pareigūnų) veiklą; parlamentinė demokratija nėra ir tokia sistema, kurioje parlamentas, esant nors menkiausiai dingsčiai, gali kontroliuoti bet kokius tokių institucijų (jų pareigūnų) sprendimus, inicijuoti sankcijų taikymą atitinkamiems asmenims. Konstitucijoje įtvirtintas parlamentinės demokratijos modelis yra racionalus ir nuosaikus; jis nėra grindžiamas vien parlamentine kontrole, vien tarpinstituciniais stabdžiais ir atsvaromis; ne menkesnis vaidmuo parlamentinėje demokratijoje tenka tarpfunkcinei partnerystei, grindžiamai *inter alia* pasitikėjimu. Kitoks Konstitucijos nuostatų, įtvirtinančių Seimo kontrolės funkciją, aiškinimas neišvengiamai paneigtų konstitucinius atsakingo valdymo, valdžių padalijimo, teisinės valstybės, demokratijos principus, Konstitucijos preambulėje skelbiamą atviros,

darnios, teisingos pilietinės visuomenės siekį, sudarytų prielaidas nestabilumui valdant valstybę, tvarkant viešuosius reikalus, taip pat prielaidas pažeisti asmens teises ir laisves, teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, kitas Konstitucijoje įtvirtintas, jos ginamas ir saugomas vertybes (2006 m. lapkričio 21 d., 2014 m. sausio 16 d. sprendimai).

3.2. Seimo konstituciniai įgaliojimai yra įtvirtinti *inter alia* Konstitucijos 67 straipsnyje. Šiame straipsnyje, kaip savo prašyme argumentuodamas nurodo pareiškėjas, nustatyta ir tai, kad Seimas steigia įstatymo numatytas valstybės institucijas bei skiria ir atleidžia jų vadovus (5 punktas), prižiūri Vyriausybės veiklą (9 punktas).

Aiškindamas Konstitucijos 67 straipsnio 5 punktą Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis reiškia, kad Seimas turi įgaliojimus įstatyme numatyti valstybės institucijas, kurių vadovus skiria ir atleidžia pats Seimas, taip pat kad Seimas turi įgaliojimus skirti ir atleisti tokių institucijų vadovus. Pagal Konstitucijos 67 straipsnio 5 punktą Seimas savo paskirtus įstatymo numatytų valstybės institucijų vadovus gali atleisti tik remdamasis Konstitucijoje ir (arba) įstatymuose nustatytais atleidimo pagrindais ir laikydamasis Konstitucijoje ir (arba) įstatymuose nustatytos tvarkos. Atleisdamas savo paskirtus įstatymo numatytų valstybės institucijų vadovus Seimas turi remtis tokiais įstatymuose nustatytais pagrindais ir laikytis tokios įstatymuose nustatytos tvarkos, kurie neprieštarauja Konstitucijai. Priešingu atveju būtų pažeistas ir Konstitucijos 67 straipsnio 5 punktas (2003 m. sausio 24 d. nutarimas).

3.3. Kaip yra pažymėjęs Konstitucinis Teismas, Konstitucijos 67 straipsnyje įtvirtintų Seimo konstitucinių įgaliojimų sąrašas nėra baigtinis – įvairiuose Konstitucijos straipsniuose (jų dalyse) yra nustatyta daugiau Seimo įgaliojimų (2004 m. gegužės 13 d. nutarimas, 2014 m. birželio 3 d. išvada). Antai Konstitucijos 75 straipsnyje nustatyta, kad Seimo skirti ar rinkti pareigūnai, išskyrus Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytus asmenis, atleidžiami iš pareigų, kai Seimas visų Seimo narių balsų dauguma pareiškia jais nepasitikėjimą.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 75 straipsnyje yra įtvirtinta Seimo teisė atleisti iš pareigų tuos pareigūnus, kuriuos į pareigas paskyrė ar išrinko Seimas, išskyrus Konstitucijos 74 straipsnyje nurodytus asmenis; tai daroma laikantis ypatingos parlamentinės procedūros – pareiškiant nepasitikėjimą; nepasitikėjimas pareiškiamas visų Seimo narių balsų dauguma; nepasitikėjimo pareiškimo institutas – tai ne tik vienas iš Seimo vykdomos parlamentinės kontrolės būdų, bet ir svarbi Seimo paskirto ar išrinkto pareigūno veiklos garantija, nes toks pareigūnas, jeigu nėra pagrindų, dėl kurių jis apskritai negali eiti savo pareigų, gali būti atleistas iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų laikui, kai už nepasitikėjimą balsuoja daugiau kaip pusė visų Seimo narių; nepasitikėjimo pareiškimas yra toks Seimo paskirto ar išrinkto pareigūno atleidimo iš pareigų pagrindas, kuris turi būti siejamas su pareigūno veiklos vertinimu, todėl parlamento nustatytas nepasitikėjimo pareiškimo procedūros reglamentavimas turi būti toks, kad būtų

užtikrintas tinkamas teisinis procesas, *inter alia* reiškiantis, jog pareigūnas, kuriam reiškiamas nepasitikėjimas, turi turėti realią galimybę pateikti Seimui savo paaiškinimus ir Seimo posėdyje atsakyti į argumentus, kuriais grindžiamas nepasitikėjimas juo (2003 m. sausio 24 d., 2013 m. vasario 20 d. nutarimai, 2014 m. sausio 16 d. sprendimas).

3.4. Šiame kontekste pažymėtinos ir Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 24 d. nutarime suformuluotos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos dėl Lietuvos banko valdybos pirmininko atleidimo *inter alia* pareiškus nepasitikėjimą juo. Minėtame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota:

– Konstitucijos 67 straipsnio 11 punkto, 84 straipsnio 13 punkto nuostatos suponuoja tokią Lietuvos banko valdybos pirmininko skyrimo ir atleidimo tvarką, pagal kurią Lietuvos banko valdybos pirmininką skiria ir atleidžia Seimas Respublikos Prezidento teikimu;

– atsižvelgiant į Konstitucinio akto „Dėl Lietuvos Respublikos narystės Europos Sąjungoje“ 1 straipsnį, kuriuo vadovaudamasi Lietuvos Respublika dalyvauja *inter alia* ekonominėje ir pinigų sąjungoje, dalijasi bei patiki Europos Sąjungai valstybės institucijų kompetenciją *inter alia* ekonominės ir pinigų politikos srityje, pažymėtina, kad Lietuvos banko konstitucinis statusas apibūdinamas kaip Lietuvos Respublikos centrinio banko, kurio kompetencijos dalis yra patikėta Europos centriniam bankui ir kuris yra sudedamoji Europos centrinių bankų sistemos dalis; atsižvelgiant į tokį konstitucinį Lietuvos banko ir jo valdybos pirmininko statusą, Konstitucijos 84 straipsnio 13 punkte nustatyti Respublikos Prezidento įgaliojimai teikti Seimui pareikšti nepasitikėjimą Lietuvos banko valdybos pirmininku sietini tik su galimybe reikšti nepasitikėjimą Lietuvos banko valdybos pirmininku esant tokioms aplinkybėms, dėl kurių pobūdžio valdybos pirmininkas apskritai negali eiti savo pareigų;

– pagal Konstituciją įstatymų leidėjas, reguliuodamas Lietuvos banko veiklą, *inter alia* nustatydamas jo valdybos pirmininko atleidimo pagrindus ir tvarką, turi paisyti Lietuvos banko, kaip sudedamosios Europos centrinių bankų sistemos dalies, konstitucinio statuso ir atitinkamų nepriklausomumo garantijų; tai *inter alia* reiškia, kad negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuriuo būtų sudarytos prielaidos įstatymų leidžiamajai ar vykdomajai valdžiai daryti įtaką Lietuvos bankui, *inter alia* būtų nustatyta jo valdybos pirmininko pareiga teikti savo funkcijų vykdymo ataskaitas, kurioms Seimas, Respublikos Prezidentas ar Vyriausybė turėtų pritarti; pažymėtina, jog konstitucinė nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, suponuoja įstatymų leidėjo pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį Lietuvos banko valdybos pirmininkas būtų įpareigotas teikti visuomenei, Seimui, Respublikos Prezidentui ir Vyriausybei informaciją apie Lietuvos banko veiklą; taip pat negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuriuo būtų nustatyti tokie Lietuvos banko valdybos pirmininko atleidimo nepasibaigus įstatymo nustatytam jo įgaliojimų laikui pagrindai, kurie nebūtų susiję su šioms pareigoms eiti įstatymo nustatytu

reikalavimų neatitiktimi ar sunkaus nusižengimo padarymu.

3.5. Pažymėtina, kad teisę pareikšti nepasitikėjimą savo skirtais ar rinktais pareigūnais, kartu juos atleidžiant, pagal Konstituciją turi tik Seimas. Tokio nepasitikėjimo savo skirtais pareigūnais pareiškimo, kuris lemtų jų atleidimą, teisės pagal Konstituciją neturi Respublikos Prezidentas.

3.6. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs ir tai, kad pagal Konstituciją Seimo įgaliojimai gali būti nustatomi ir yra nustatyti ne tik Konstitucijoje, bet ir įstatymuose; kai kuriais atvejais tai, kad tam tikri Konstitucijoje įtvirtinti Seimo įgaliojimai gali būti sukonkretinami įstatymais, Konstitucijoje yra nurodyta tiesiogiai; Seimas, kaip Tautos atstovybė, turi teisę įstatymais nustatyti ir tokius savo įgaliojimus, kurie nėra *expressis verbis* nurodyti Konstitucijoje, tačiau yra skirti Seimo konstitucinėms funkcijoms įgyvendinti; ir įgyvendindamas Konstitucijoje tiesiogiai įtvirtintą teisę įstatymais sukonkretinti savo tam tikrus konstitucinius įgaliojimus, ir įstatymais nustatydamas tokius savo įgaliojimus, kurie nėra *expressis verbis* nurodyti Konstitucijoje, Seimas yra saistomas Konstitucijos (2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai), taigi ir konstitucinio teisinės valstybės principo.

4. Kaip yra pažymėjęs Konstitucinis Teismas, vienas esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas; teisinio tikrumo ir teisinio aiškumo imperatyvas suponuoja tam tikrus privalomus reikalavimus teisiniam reguliavimui: jis privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių; įstatymų leidėjas, reguliuodamas santykius, susijusius su asmenų, *inter alia* valstybės pareigūnų, skyrimu ir atleidimu iš pareigų, turi nustatyti aiškų, darnų teisinį reguliavimą, kad nebūtų galima jo aiškinti nevienodai (2010 m. gegužės 13 d., 2013 m. vasario 20 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad demokratinėje teisinėje valstybėje valstybės institucijos, jų pareigūnai savo veikloje turi vadovautis įstatymais ir teise. Įgyvendindami visuomenei ir valstybei reikšmingas funkcijas, valstybės institucijos, pareigūnai neturi patirti grėsmės, jeigu savo pareigas vykdo nepažeisdami įstatymų. Pagal konstitucinį teisinės valstybės principą reikalaujama, kad jurisdikcinės ir kitos teisės taikymo institucijos būtų nešališkos, nepriklausomos, siektų nustatyti objektyvią tiesą ir sprendimus priimtų tik teisės pagrindu (1999 m. gegužės 11 d., 2003 m. sausio 24 d. nutarimai, 2014 m. sausio 16 d. sprendimas). Jeigu valstybės pareigūnai savo funkcijas vykdo vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jie turi būti apsaugoti nuo spaudimo ir nepagrįsto kišimosi į jų veiklą, sąžiningai eidami savo pareigas jie neturi patirti grėsmės savo asmeniui, teisėms ir laisvėms (2004 m. gegužės 25 d., 2004 m. liepos 1 d., 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad valstybės institucijų ir pareigūnų veiklos teisinio reguliavimo srityje teisinės valstybės principai įgyvendinami, be kita ko, derinant pasitikėjimą valstybės pareigūnais su jų veiklos vieša kontrole bei atsakomybe visuomenei; teisinėje

sistemoje turi būti įtvirtinta galimybė atleisti iš pareigų valstybės pareigūnus, kurie pažeidžia įstatymus, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau visuomenės interesų, savo veiksmais diskredituoja valstybės valdžią; valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris konstituciškai įtvirtinamas nustatant, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, o piliečiai turi teisę tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus valdyti savo šalį, kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų sprendimus (1999 m. gegužės 11 d. nutarimas).

5. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad teisės aktais turi būti nustatyta tokia Seimo struktūra ir darbo tvarka, apibrėžti tokie Seimo santykiai su kitomis valstybės institucijomis, įtvirtintas toks Seimo nario teisinis statusas, kad Seimas – Tautos atstovybė galėtų vykdyti savo konstitucines funkcijas, o Seimo nariai galėtų nepertraukiamai vykdyti savo, kaip Tautos atstovų, konstitucinius įgaliojimus ir eidami savo pareigas vadovautųsi Konstitucija, valstybės interesais, savo sąžine, nebūtų varžomi jokių mandatų; leisdamas įstatymus, vykdydamas kitas funkcijas Seimas, taip pat kiekvienas Seimo narys yra saistomi Konstitucijos, konstitucinių įstatymų ir įstatymų, taip pat Seimo statuto, turinčio įstatymo galią (2006 m. balandžio 4 d. nutarimas).

Kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, kad tinkamai vykdytų savo, kaip parlamento, funkcijas ir įgyvendintų savo konstitucinius įgaliojimus, Seimui – Tautos atstovybei reikia turėti išsamią, objektyvią informaciją apie valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas; tokios informacijos turėjimas yra būtina prielaida tam, kad Seimas galėtų efektyviai veikti Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, kad jis deramai vykdytų savo konstitucinę priedermę (2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. balandžio 4 d. nutarimai). Pagal Konstituciją Seimas privalo nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad būtų sudarytos teisinės prielaidos gauti jo konstituciniams įgaliojimams vykdyti reikalingą informaciją (2006 m. balandžio 4 d. nutarimas).

6. Konstitucija, *inter alia* jos 84 straipsnio 18 punktas, kuriame įtvirtinta, kad Respublikos Prezidentas daro Seime metinius pranešimus *inter alia* apie padėtį Lietuvoje, 101 straipsnio 1 dalis, kurioje numatytas Vyriausybės arba atskirų ministrų atsiskaitymas už savo veiklą Seimo reikalavimu Seime, 134 straipsnio 2 dalis, pagal kurią valstybės kontrolierius teikia Seimui išvadą apie metinę biudžeto vykdymo apyskaitą, suponuoja, kad Seimui, kaip Tautos atstovybei, teikiama įvairi informacija apie valstybės ir visuomenės gyvenimą ir įvairių valstybės institucijų veiklą. Gauti tokią informaciją yra viešasis interesas, susijęs su Konstitucijos preambulėje įtvirtintu atviros visuomenės siekiu, Konstitucijos 1 straipsnyje įtvirtintu principu, kad Lietuvos valstybė yra respublika, įvairiose Konstitucijos nuostatose įtvirtintais parlamentinės demokratijos principais.

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad konstitucinis valstybės valdžių padalijimas ir sąveika, Seimo vykdomos parlamentinės kontrolės ir biudžetinė funkcijos suponuoja įstatymų leidėjo galimybes reglamentuoti ne tik Vyriausybės ir kitų vykdomųjų

institucijų, bet ir tų institucijų, kurios pagal Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalį nėra priskiriamos nei vykdomajai, nei teisminei valdžiai, vadovų Seimui, kaip Tautos atstovybei, susipažinti ir (ar) apsvarstyti atitinkamais būdais ir tvarka teikiamą informaciją, *inter alia* metinę institucijos veiklos ataskaitą. Tai darydamas įstatymų leidėjas yra saistomas Konstitucijos. Konstitucijos 5 straipsnyje (jo 1, 2 dalyse) ir kituose jos straipsniuose įtvirtintas valdžių padalijimo principas, 67 straipsnyje įtvirtintų Seimo įgaliojimų visumoje atsispindinčios Seimo funkcijos nesuponuoja *inter alia* tokio valstybės institucijų informacijos, taigi ir veiklos ataskaitos, teikimo Seimui teisinio reguliavimo, pagal kurį, Seimo skiriamiems (ir Seimo pritarimu Respublikos Prezidento skiriamiems) valstybės institucijų vadovams pateikus informaciją ataskaitos forma, atitinkamos valstybės institucijos (ar jos vadovo) žinybinio, finansinio ar statistinio atsiskaitymo (kaip informacijos teikimo) Seimui procedūra būtų laikoma nebaigta tol, kol Seimas nėra ataskaitai pritaręs, t. y. būtų reikalaujama, kad Seimas ne tik susipažintų su ataskaitoje pateikta informacija ir šią informaciją apsvarstytų, bet ir dėl pateiktos ataskaitos priimtų specialų nutarimą, kuriuo jai pritarėtų.

Kaip minėta, demokratinėje teisinėje valstybėje valstybės institucijos, jų pareigūnai savo veikloje turi vadovautis įstatymais ir teise; įgyvendindami visuomenei ir valstybei reikšmingas funkcijas, valstybės institucijos, pareigūnai neturi patirti grėsmės, jeigu savo pareigas vykdo nepažeisdami įstatymų. Minėta ir tai, kad jeigu valstybės pareigūnai savo funkcijas vykdo vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, jie turi būti apsaugoti nuo spaudimo ir nepagrįsto kišimosi į jų veiklą, sąžiningai eidami savo pareigas jie neturi patirti grėsmės savo asmeniui, teisėms ir laisvėms. Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalis, 67 straipsnį aiškinant *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo kontekste, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad, įtvirtinus Seimo įgaliojimus priimti nutarimą, pritari ir nepritari valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, šie vadovai būtų neapsaugoti nuo galimo spaudimo ar nepagrįsto kišimosi į jų veiklą, nors savo funkcijas vykdytų vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; toks teisinis reguliavimas būtų nesuderinamas su Konstitucija, *inter alia* jos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 67 straipsniu; jį nustačius būtų nepagrįstai išplėsti konstituciniai Seimo įgaliojimai.

8. Kartu pažymėtina, kad pagal Konstitucijos 76 straipsnį Seimo struktūrą ir darbo tvarką nustato Seimo statutas, turintis įstatymo galią.

Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarime konstatuota, kad Konstitucijos 76 straipsnio nuostatos „Seimo struktūrą ir darbo tvarką nustato Seimo statutas“ negalima aiškinti vien lingvistiškai, t. y. kaip reiškiančios, kad Seimo struktūrinių padalinių įgaliojimai gali būti nustatyti tik Seimo statute; antai tam, kad galėtų tinkamai vykdyti savo konstitucines funkcijas, Seimui gali prireikti sudaryti ir tokius struktūrinius padalinius, kurie turėtų įgaliojimus įvairių valstybės ar savivaldybių institucijų, jų pareigūnų, kitų asmenų atžvilgiu; tokie įgaliojimai gali būti

susiję ir su informacijos apie tam tikrus valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas gavimu iš valstybės ar savivaldybių institucijų, jų pareigūnų, kitų asmenų; šis informacijos gavimas negali priklausyti nuo to, ar atitinkamos institucijos, kiti asmenys yra atskaitingi Seimui, ar ne: kad gautų išsamią, objektyvią informaciją, reikalingą atitinkamiems sprendimams priimti, Seimui, kaip Tautos atstovybei, reikia turėti galimybę gauti informaciją ne tik iš jam atskaitingų institucijų, kitų asmenų, bet ir iš jam neatskaitingų asmenų; jeigu reikia nustatyti Seimo struktūrinio padalinio valdingus įgaliojimus Seimui neatskaitingų institucijų, jų pareigūnų, kitų asmenų atžvilgiu (įskaitant teisę reikalauti tokios informacijos, kurios pateikimą reglamentuoja įstatymai), tokie Seimo struktūrinio padalinio įgaliojimai turi būti nustatomi įstatymu; nustatant tokius įgaliojimus turi būti paisoma Konstitucijos normų ir principų.

Taigi Konstitucijos 76 straipsnio negalima aiškinti vien lingvistiškai, t. y. kaip reiškiančio, kad galima (pakanka) vien Seimo statute įtvirtinti Seimo darbui reikšmingus Seimo ar jo struktūrinių padalinių (*inter alia* komitetų) įgaliojimus reguliariai ar pagal pareikalavimą gauti valstybės institucijų (išskyrus teismus) ir pareigūnų, *inter alia* Seimo ar Respublikos Prezidento paskirtų valstybės pareigūnų ar jų vadovaujamų valstybės institucijų, informaciją apie jų veiklą, *inter alia* ataskaitos forma, taip pat nustatyti (eksplicitiškai ar iš dalies implicitiškai) tų pareigūnų ar jų vadovaujamų valstybės institucijų įpareigojimus reguliariai ar pagal pareikalavimą teikti Seimui informaciją, *inter alia* ataskaitų forma. Tokie su informacijos, *inter alia* ataskaitų forma, teikimu ir gavimu susiję Seimo įgaliojimai ir įpareigojimai, taikomi pareigūnams, kurie pagal savo ar savo vadovaujamų institucijų vykdomas funkcijas ir dėl to turimas nepriklausomumo garantijas turi būti savarankiški, nustatytini ne tik Seimo statute, bet ir atitinkamos valstybės institucijos teisinę padėtį įtvirtinančiame įstatyme.

9. Šioje konstitucinės justicijos byloje taip pat tiriama Prokuratūros įstatymo nuostatų, kuriomis reglamentuojama generalinio prokuroro atskaitomybė ir atleidimas, atitiktis Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims.

9.1. Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 dalyje nustatyta, kad prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo.

Taigi, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime, „<...> Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 dalyje *expressis verbis* įtvirtintas prokurorų nepriklausomumo principas. Pagal Konstituciją prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo. Vadinasi, prokurorai, vykdydami savo funkcijas, veikia savarankiškai, įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžios institucijos, *inter alia* Seimas, Respublikos Prezidentas, dalyvaujantys generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo procese, negali kištis į jų funkcijų vykdymą, duoti kokių nors privalomų jiems nurodymų dėl funkcijų vykdymo ar

kontroliuoti jų darbo vykdant funkcijas.“

9.2. Pažymėta ir tai, kad, kaip nurodyta Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime, Konstitucinis Teismas 1995 m. gruodžio 6 d. nutarime aiškindamas Konstitucijos 118 straipsnio (1992 m. spalio 25 d. redakcija) nuostatas yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją prokurorai yra teisminės valdžios sudedamoji dalis, todėl jiems taikytini teismų nepriklausomumą apibūdinantys principai, tačiau atsižvelgiant į Konstitucijoje nustatytus ypatumus; pagrindinės prokurorų ir tardytojų funkcijos yra nustatytos Konstitucijos IX skirsnyje „Teismas“; jame prokurorai ir tardytojai yra traktuojami kaip teisminės valdžios sudedamoji dalis; taigi, kai jie atlieka procesinius veiksmus, jiems įstatymu nustatomos teisminės valdžios nepriklausomumo garantijos; prokuroras ar tardytojas yra nepriklausomas, veikia savarankiškai palaikydamas valstybinį kaltinimą, vykdydamas baudžiamąjį persekiojimą, kvotos organų kontrolę, atlikdamas parengtinį tardymą; šiais atvejais priimdamas atitinkamus sprendimus prokuroras ar tardytojas vadovaujasi tik įstatymu ir negali būti kišamasi į jo veiklą.

Tačiau, kaip nurodyta Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime, Konstitucinis Teismas 2004 m. gegužės 13 d. nutarime aiškindamas Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) nuostatas konstatavo, kad įsigaliojus Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio pakeitimo įstatymui Konstitucijos 118 straipsnyje yra nustatytas iš esmės kitoks nei pirmiau prokuroro konstitucinis institutas: yra įtvirtintas kitoks nei iki tol prokurorų konstitucinis statusas; yra įtvirtinta institucija, kuri anksčiau Konstitucijoje nebuvo įvardyta – Lietuvos Respublikos prokuratūra; nustatyta Lietuvos Respublikos prokuratūros sistema – ją sudaro Generalinė prokuratūra ir teritorinės prokuratūros; įtvirtinta Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro pareigybė ir nustatyta šio pareigūno skyrimo ir atleidimo iš pareigų tvarka ir kt.; nebegalima remtis ankstesnės redakcijos Konstitucijos 118 straipsniu pagrįstos konstitucinės doktrinos teiginiu, kad prokurorai yra teisminės valdžios sudedamoji dalis.

9.3. Taigi Konstitucijos 118 straipsnio 3 dalyje (2003 m. kovo 20 d. redakcija) įtvirtintas prokuroro nepriklausomumo vykdant savo funkcijas principas nėra tapatus Konstitucijos 109 straipsnio 2 dalyje įtvirtintam teisėjo ir teismo nepriklausomumo vykdant teisingumą principui.

9.4. Šiame kontekste pažymėtina, kad minėtame Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime buvo išaiškintos *inter alia* Konstitucinio Teismo 2003 m. sausio 24 d., 2004 m. gegužės 13 d. nutarimų nuostatos *inter alia* šioje konstitucinės justicijos byloje reikšmingu generalinio prokuroro atskaitomybės valstybės valdžios institucijoms aspektu.

Šiame Konstitucinio Teismo sprendime pažymėta, kad vadovavimas Lietuvos Respublikos prokuratūrai ir jos veiklos organizavimas yra konstitucinė generalinio prokuroro funkcija.

Pabrėžtina, jog Konstitucinis Teismas 2014 m. sausio 16 d. sprendime *inter alia* išaiškino, kad Konstitucinio Teismo 2003 m. sausio 24 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus

4 punkto antrosios pastraipos nuostatos „Kad galėtų tinkamai vykdyti savo funkcijas, prokurorai privalo turėti pakankamas, įstatymo nustatytas savarankiškumo garantijas. Įstatymų leidžiamoji ar vykdomoji valdžia, jų pareigūnai, kiti asmenys neturi teisės kištis į prokurorų, vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą“, Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 4.5 punkto šeštosios pastraipos ir 2006 m. sausio 16 d. nutarimo motyvuojamosios dalies I skyriaus 15.3 punkto trečiosios pastraipos nuostatos „prokuroro nepriklausomumas organizuojant ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujant, palaikant valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose yra konstitucinė vertybė; pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ši konstitucinė vertybė būtų paneigiama arba būtų kitaip suvaržomas prokuroro nepriklausomumas organizuojant ikiteisminį tyrimą ir jam vadovaujant, palaikant valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose“ *inter alia* reiškia, kad negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį prokurorai būtų įpareigoti įstatymų leidžiamajai ar vykdomajai valdžiai teikti ataskaitas apie savo konstitucinių funkcijų vykdymą, *inter alia* kad generalinis prokuroras būtų įpareigotas teikti tokias ataskaitas apie Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklą, kurioms Seimas, Respublikos Prezidentas ar Vyriausybė turėtų pritarti; tokios pareigos nustatymas reikštų kišimąsi į prokurorų, vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą, prokurorų nepriklausomumo vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas varžymą.

Pabrėžtina ir tai, kad, kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime, Konstitucijoje įtvirtintų vertybių pusiausvyros principas ir įstatymų leidėjo pareiga suderinti skirtingus interesus, užtikrinti konstitucinių vertybių pusiausvyrą įpareigoja įstatymų leidėją suderinti konstitucinę nuostatą, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, ir konstitucinį prokurorų nepriklausomumo principą. Šių konstitucinių vertybių suderinamumas būtų užtikrintas, jeigu generalinis prokuroras įstatymu būtų įpareigotas teikti visuomenei, dalyvaujantiems generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo procese Seimui, Respublikos Prezidentui informaciją (viešus pranešimus) apie baudžiamosios politikos prioritetų įgyvendinimą, viešojo intereso gynimą, prokuratūros darbo organizavimą, prokuratūros veiklos kryptis, bendradarbiavimo su Lietuvos ir užsienio ikiteisminio tyrimo įstaigomis, kitomis institucijomis organizavimą, nusikalstamų veikų tyrimo terminus, prokuratūros darbe kylančias problemas ir kt.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad tokia informacija (vieši pranešimai) gali būti teikiami *inter alia* metinės prokuratūros veiklos ataskaitos forma.

Vadinasi, pagal Konstituciją Seimas, įgyvendindamas Konstitucijos suponuojamą galimybę įstatymu reglamentuoti savo funkcijų vykdymui reikšmingos informacijos, *inter alia* ataskaitų forma, reguliarių gavimą iš valstybės institucijų (išskyrus teismus), gali nustatyti, kad generalinis prokuroras Seimui bendra tvarka reguliariai teikia informaciją apie prokuratūros veiklą, *inter alia* metinę jos veiklos ataskaitą; tačiau negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį generalinis

prokuroras būtų įpareigotas Seimui ar Respublikos Prezidentui teikti informaciją ne apie apibendrintus visos prokuratūros veiklos aspektus, bet būtent apie tai, kaip Generalinės prokuratūros ir teritorinių prokuratūrų prokurorai vykdo konstitucines funkcijas.

9.5. Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 5 dalyje nustatyta, kad generalinį prokurorą skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu, o šio straipsnio 6 dalyje – kad prokurorų skyrimo ir atleidimo tvarką, jų statusą nustato įstatymas. Be to, Konstitucijos 84 straipsnyje nustatyta *inter alia* tai, kad Respublikos Prezidentas „Seimo pritarimu skiria ir atleidžia Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą“ (11 punktas (2003 m. kovo 20 d. redakcija)).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad įstatymų leidėjas, įgyvendindamas konstitucinius įgaliojimus nustatyti subjektus, kurie skiria ir atleidžia prokurorus, taip pat nustatyti prokurorų įgaliojimų trukmę, jų skyrimo, atleidimo tvarką, atleidimo pagrindus, yra saistomas Konstitucijos, taigi ir joje įtvirtinto teisinės valstybės principo, suponuojančio teisinį tikrumą, stabilumą, teisėtų lūkesčių apsaugą; įstatymų leidėjas, įstatymu nustatęs generalinio prokuroro įgaliojimų trukmę, neturi teisės nustatyti bet kokių generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus įgaliojimų terminui pagrindų; įstatymų leidėjas pagal Konstituciją gali nustatyti tik tokius generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų laikui pagrindus, dėl kurių pobūdžio generalinis prokuroras apskritai negali eiti savo pareigų (pvz., dėl tokių teisinių faktų, kaip įstatyme nustatytas amžius, perėjimas į kitą darbą, Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas) (2003 m. sausio 24 d. nutarimas).

9.6. Pažymėtina, kad minėtame Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime taip pat buvo išaiškintos Konstitucinio Teismo 2000 m. kovo 30 d., 2003 m. sausio 24 d. nutarimų nuostatos, susijusios su prokurorų atleidimo teisiniu reguliavimu.

Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendime pažymėta, kad:

– Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 6 dalyje nustatyta, kad prokurorų skyrimo ir atleidimo tvarką, jų statusą nustato įstatymas; vadinasi, pagal Konstituciją generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo tvarka gali būti nustatyta tik įstatyme;

– Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 5 dalyje nustatyta, kad generalinį prokurorą skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu; įstatyme, kuriame nustatyta generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo tvarka, turi būti nustatyta, kad subjektas, skiriantis ir atleidžiantis generalinį prokurorą, yra tik Respublikos Prezidentas, kuris tai gali daryti Seimo pritarimu;

– pagal Konstitucijos 76 straipsnį Seimas turi teisę pats nustatyti savo struktūrą ir darbo tvarką; Seimas, paisydamas Konstitucijos, turi teisę pats spręsti savo struktūrinių padalinių sudarymo, jų kompetencijos, darbo organizavimo klausimus; jokia kita valstybės valdžios

institucija negali įsiterpti į šiuos Seimo konstitucinius įgaliojimus; vadinasi, Seimo statute turi būti nustatyta, kokia tvarka Seimas sprendžia, pritarti ar nepritarti Respublikos Prezidento siūlymui skirti ar atleisti generalinį prokurorą; Seimo statute nustatydamas, kokia tvarka pritariama ar nepritariama Respublikos Prezidento siūlymui skirti ar atleisti generalinį prokurorą, Seimas negali nustatyti kokių nors generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindų, nes generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindai gali būti nustatyti tik įstatyme;

– generalinis prokuroras nėra Seimo skiriamas ar renkamas pareigūnas, jį į pareigas skiria ir iš jų atleidžia Respublikos Prezidentas Seimo pritarimu, vadinasi, jam negali būti taikoma Konstitucijos 75 straipsnyje nustatyta atleidimo pareiškiant nepasitikėjimą procedūra, kuri yra siejama su pareigūno veiklos vertinimu.

Konstitucinis Teismas 2014 m. sausio 16 d. sprendime išaiškino, kad Konstitucinio Teismo 2003 m. sausio 24 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 6 punkto pirmosios pastraipos nuostatos „<...> įstatymų leidėjas turi įgaliojimus įstatymu <...> nustatyti prokurorų įgaliojimų trukmę, jų atleidimo iš pareigų pagrindus bei tvarką. Tai nustatydamas Seimas yra saistomas Konstitucijos, taigi ir joje įtvirtinto teisinės valstybės principo, suponuojančio teisinį tikrumą, stabilumą, teisėtų lūkesčių apsaugą. Įstatymų leidėjas, įstatymu nustatęs generalinio prokuroro įgaliojimų trukmę, neturi teisės nustatyti bet kokių generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus įgaliojimų terminui pagrindų. Įstatymų leidėjas pagal Konstituciją gali nustatyti tik tokius generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus jo įgaliojimų laikui pagrindus, dėl kurių pobūdžio generalinis prokuroras apskritai negali eiti savo pareigų (pvz., dėl tokių teisinių faktų, kaip įstatyme nustatytas amžius, perėjimas į kitą darbą, Lietuvos Respublikos pilietybės netekimas)“, Konstitucinio Teismo 2000 m. kovo 30 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 7 punkto nuostatos, kad Konstitucijos 76 straipsnyje, kuriame nustatyta, jog Seimo struktūrą ir darbo tvarką nustato Seimo statutas, Seimo statutas turi įstatymo galią, „suformuluota blanketinė norma, leidžianti Seimui pačiam nustatyti savo struktūrą, darbo tvarką, įstatymų ir kitų teisės aktų pateikimo, svarstymo ir priėmimo procedūras, Seimo struktūrinių padalinių kompetenciją, jų tarpusavio santykius, taip pat reglamentuoti kitus Seimo funkcionavimo klausimus“, *inter alia* reiškia, kad generalinio prokuroro atleidimo pagrindai ir tvarka turi būti nustatyti tik įstatyme; Seimo statute gali būti nustatyta *inter alia* tai, kokia tvarka Seimas priima sprendimą dėl pritarimo Respublikos Prezidento siūlymui skirti ar atleisti generalinį prokurorą.

VII

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste taip pat paminėtinos bylai aktualių tarptautinių dokumentų dėl prokuratūros veiklos kai kurios nuostatos.

1. Europos Tarybos Ministrų Komitetas 2000 m. spalio 6 d. priėmė rekomendaciją

Nr. R (2000) 19 dėl prokuratūros vaidmens baudžiamosios justicijos sistemoje. Šiame dokumente išdėstyti principai, kuriais valstybėms narėms rekomenduojama grįsti savo teisėkūrą ir praktiką *inter alia* prokuratūros ir vykdomosios bei įstatymų leidžiamosios valdžių santykių srityje.

Rekomendacijoje pažymima, jog valstybės turėtų imtis atitinkamų priemonių ir užtikrinti, kad prokurorai galėtų vykdyti savo profesines pareigas be nepagrįsto kišimosi arba be nepagrįsto patraukimo civilinėn, baudžiamojon ar kitokion atsakomybėn. Tačiau prokuratūra turėtų reguliariai ir viešai atsiskaityti apskritai už savo veiklą ir ypač už tai, kaip buvo paisoma prokuratūros prioritetų (11 punktas).

Valstybėse, kuriose prokuratūra yra nepriklausoma nuo vykdomosios valdžios, valstybė turėtų imtis veiksmingų priemonių ir užtikrinti, kad prokuratūros nepriklausomumo esmė ir apimtis būtų įtvirtinta įstatymu (14 punktas). Kad būtų skatinamas baudžiamosios politikos teisingumas ir veiksmingumas, prokurorai turėtų bendradarbiauti su valstybės valdymo įstaigomis ir institucijomis, kiek tai atitinka įstatymą (15 punktas).

2. Paminėtini ir kai kurie Konsultacinės Europos teisėjų tarybos (pranc. *Le Conseil consultatif de juges européens*, CCJE), kuri yra patariamoji Europos Tarybos institucija teisėjų nepriklausomumo, nešališkumo ir kompetencijos klausimais, taip pat Konsultacinės Europos prokurorų tarybos (pranc. *Le Conseil consultatif de procureurs européens*, CCPE), kuri yra patariamoji Europos Tarybos Ministrų Komiteto institucija prokuratūrų veiklos klausimais, priimti dokumentai.

2.1. 2009 m. lapkričio 18 d. šios institucijos kartu priėmė Konsultacinės Europos teisėjų tarybos (CCJE) nuomonę Nr. 12 (2009) ir Konsultacinės Europos prokurorų tarybos (CCPE) nuomonę Nr. 4 (2009) „Dėl teisėjų ir prokurorų santykių demokratinėje visuomenėje“, kurias sudaro vadinamoji Bordo deklaracija ir jos aiškinamosios pastabos.

Kaip nurodyta Bordo deklaracijoje, tam, kad prokuratūra ikiteisminio tyrimo metu įgyvendintų teisės normas ir, kai numatyta, diskrecinius įgaliojimus, prokuroro statusas turi būti užtikrintas įstatymu aukščiausiu lygmeniu, panašiai kaip teisėjo; priimdami sprendimus, prokurorai privalo būti nepriklausomi ir savarankiški, o savo funkcijas atlikti sąžiningai, objektyviai ir nešališkai (6 punktas). CCJE ir CCPE nurodo nuoseklią Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, susijusią su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 5 straipsnio 3 dalimi ir 6 straipsniu; ypač remiamasi tais sprendimais, kuriuose Europos Žmogaus Teisių Teismas pripažino nepriklausomumo nuo vykdomosios valdžios ir partijų reikalavimą (7 punktas).

Bordo deklaracijos aiškinamosiose pastabose pažymėta, kad demokratinėse valstybėse nei parlamentas, nei jokia vykdomosios valdžios institucija negali turėti įtakos prokurorų priimtiems su konkrečia byla susijusiems sprendimams, nurodydami, kaip konkrečioje byloje turi būti vykdomas baudžiamasis persekiojimas, ar versdami prokurorus pakeisti savo sprendimus (26 punktas).

Prokurorų nepriklausomumas yra būtinas tam, kad jie galėtų vykdyti savo misiją; jis stiprina prokurorų vaidmenį teisinėje valstybėje ir visuomenėje, taip pat garantuoja, kad teisingumo sistema veiks sąžiningai ir veiksmingai; teisėjo nepriklausomumui artimas prokuroro nepriklausomumas nėra prokurorams suteikta prerogatyva ar privilegija – tai sąžiningo, nešališko ir veiksmingo teisingumo garantija (27 punktas). Nepaisant to, ar prokurorai savo darbą organizuoja pagal hierarchinę struktūrą, ar ne pagal ją, siekiant užtikrinti jų atskaitingumą ir užkirsti kelią savavališkai ar nenuosekliai atliekamiems procesiniams veiksams, prokurorai turi teikti aiškias ir skaidrias gaires dėl baudžiamojo persekiojimo funkcijų vykdymo (29 punktas).

Taip pat pažymėta, jog pagarba išvardytiems principams suponuoja tai, kad prokurorų statusas turi būti garantuojamas įstatymu aukščiausiu įmanomu lygmeniu, panašiai kaip teisėjams; dėl teisėjų ir prokurorų uždavinių panašumo panašūs yra ir reikalavimai bei garantijos, susiję su jų statusu ir pareigų vykdymo sąlygomis, būtent su priėmimu į pareigas, mokymusi, karjera, drausme, perkėlimu, atlyginimu, atleidimu iš pareigų ir laisve kurti profesines asociacijas (37 punktas).

2.2. 2014 m. gruodžio 17 d. Konsultacinė Europos prokurorų taryba (CCPE) priėmė nuomonę Nr. 9 (2014) „Dėl Europos normų ir principų, susijusių su prokurorais“, kurią sudaro vadinamoji Romos chartija ir jos aiškinamosios pastabos.

Romos chartijoje pažymima, kad prokuratūros nepriklausomumas ir savarankiškumas tiesiogiai siejasi su teisminės valdžios nepriklausomumu; todėl reikėtų apskritai skatinti stiprinti prokuratūros nepriklausomumą ir efektyvų savarankiškumą (4 punktas); priimdami sprendimus, prokurorai turėtų veikti savarankiškai ir savo pareigas vykdyti neveikiami išorinio spaudimo ar kišimosi, laikydamiesi valdžių padalijimo ir atskaitomybės principų (5 punktas). Šios chartijos aiškinamosiose pastabose pažymima, jog Europos Žmogaus Teisių Teismas pabrėžė, kad „demokratinėje visuomenėje tiek teismai, tiek tyrimo institucijos turi išlikti nepriklausomi nuo politinio spaudimo“; vadinasi, prokurorai turėtų turėti diskrecinę teisę priimti savo sprendimus ir, bendradarbiaudami su kitomis institucijomis, laisvai vykdyti atitinkamas pareigas be išorės spaudimo ar vykdomosios valdžios arba parlamento kišimosi, paisydami valdžių padalijimo ir atskaitomybės principų (34 punktas).

Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, kad, kaip pažymėta minėtos chartijos aiškinamosiose pastabose, turint omenyje prokurorų vaidmens ir vykdomų funkcijų svarbą, jų atleidimui iš tarnybos turėtų būti taikomi griežti reikalavimai, kurie neturėtų pakenkti jų veiklos nepriklausomumui ir nešališkumui (72 punktas). Prokurorų nepriklausomumas apsaugo juos nuo savavališko ar politiškai motyvuoto atleidimo iš tarnybos; tai itin aktualu kalbant apie generalinius prokurorus, tad įstatymuose turėtų būti aiškiai apibrėžtos jų atleidimo iš tarnybos iki kadencijos pabaigos sąlygos (73 punktas).

3. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad Europos

komisija „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisija), kuri veikia kaip Europos Tarybos patariamoji institucija konstitucionalizmo klausimais ir teikia rekomendacijas Europos Tarybos valstybėms narėms, siekiančioms suderinti savo teises ir institucines struktūras su Europos standartais ir tarptautine patirtimi demokratijos, žmogaus teisių ir teisės viršenybės srityse, 2010 m. gruodžio 17–18 d. 85-ojoje plenarinėje sesijoje priėmė Ataskaitos dėl teismų sistemos nepriklausomumo europinių standartų II dalį „Prokuratūra“. Šioje ataskaitos dalyje, be kita ko, aptarti generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo, taip pat viešosios prokuratūros atskaitomybės standartai.

Minėtoje ataskaitos dalyje pažymėta, kad prokuroras, kaip ir teisėjas, kartais neišvengiamai turi priimti nepopuliarius sprendimus, kurie gali sulaukti kritikos žiniasklaidoje, taip pat tapti politinių debatų dalyku; dėl to būtina garantuoti deramą įgaliojimų trukmę ir atitinkamą paaukštinimo, drausminės atsakomybės, atleidimo tvarką, užtikrinančias, kad prokuroras negalės būti persekiojamas dėl priimto nepopuliaraus sprendimo (18 punktas).

Be to, pažymėta, kad generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo tvarka turi didelę reikšmę garantuojant tinkamą prokuratūros veikimą. Negalima suformuluoti vienintelio kategoriško principo, kas – prezidentas ar parlamentas – turėtų skirti generalinį prokurorą tuo atveju, kai jis nėra pavaldus vyriausybei. Gera išeitis atrodo valstybės institucijų bendradarbiavimo principo taikymas, nes tai padeda išvengti vienašališko politinio paskyrimo į pareigas. Šiuo atveju turi būti pasiektas konsensusas. Bet kuriuo atveju teisė siūlyti kandidatus turėtų būti aiškiai apibrėžta. Turėtų būti gautas atitinkamų asmenų, pvz., teisininkų bendruomenės (įskaitant prokurorus) ir visuomenės atstovų, patarimas dėl kandidatų profesinės kvalifikacijos (34, 35 punktai).

Prokuratūros įstatyme turėtų būti aiškiai apibrėžtos generalinio prokuroro atleidimo pirma laiko sąlygos. Venecijos komisija priminė, kad savo nuomonėje dėl Ukrainos įstatymo, kuriuo keičiamos šios šalies konstitucijos nuostatos dėl prokuratūros, projekto ji yra konstatavusi, jog tokio atleidimo pagrindai turėtų būti nustatyti įstatyme. Venecijos komisija teiktų pirmenybę generalinio prokuroro galimo atleidimo pagrindų įtvirtinimui pačioje konstitucijoje; be to, turėtų būti privalomas reikalavimas, kad prieš priimant bet kokį sprendimą ekspertinė institucija pateiktų nuomonę, ar yra pakankamas pagrindas atleisti generalinį prokurorą. Minėtoje ataskaitoje pažymėta ir tai, kad bet kuriuo atveju generaliniam prokurorui turėtų būti suteikta teisė būti išklausytam vykdant atleidimo procedūrą, įskaitant procedūrą parlamente (39, 40 punktai).

Venecijos komisija pažymėjo, kad, kaip bet kuri valstybės valdžios institucija, įskaitant teismus, prokuratūra turi būti atskaitinga visuomenei. Daugelyje sistemų yra numatyta atskaitomybė parlamentui, tačiau atskaitomybė parlamentui dėl konkrečių baudžiamąjį persekiojimą ar atsisakymo vykdyti baudžiamąjį persekiojimą atvejų turėtų būti negalima. Sprendimas vykdyti baudžiamąjį persekiojimą ar jo nevykdyti turi priklausyti tik prokuratūrai, o ne vykdomajai ar

įstatymų leidžiamajai valdžiai. Vis dėlto baudžiamojo persekiojimo politikos formavimas (pvz., prioriteto tam tikrų rūšių byloms suteikimas, terminai, glaudesnis bendradarbiavimas su kitomis institucijomis ir kt.) yra klausimas, kuriuo įstatymų leidžiamoji valdžia ir teisingumo ministerija ar vyriausybė gali atlikti lemiamą vaidmenį (41–43 punktai).

Venecijos komisija pažymėjo ir tai, kad tam tikros specifinės atskaitomybės priemonės atrodo ypač reikalingos tais atvejais, kai prokuratūra yra nepriklausoma. Viena iš tokių priemonių galėtų būti viešos generalinio prokuroro teikiamos ataskaitos. Tai, ar tokios ataskaitos turėtų būti teikiamos parlamentui arba vykdomajai valdžiai, galėtų priklausyti nuo galiojančio modelio, taip pat nuo nacionalinių tradicijų. Tokiose ataskaitose, kai jos numatytos, generalinis prokuroras turi skaidriai atsiskaityti už tai, kaip buvo įgyvendinti vykdomosios valdžios bendro pobūdžio nurodymai (44 punktas).

4. Apibendrinant pažymėtina, kad nurodytuose tarptautiniuose dokumentuose pabrėžiama prokuratūros ir prokurorų nepriklausomumo reikšmė demokratinėje visuomenėje, kartu nepaneigiant jų atskaitomybės, *inter alia* parlamentui, tačiau ši atskaitomybė negali būti siejama su baudžiamuoju persekiojimu, vykdomu konkrečiose bylose. Šios bylos kontekste paminėtina ir tai, kad, kaip matyti iš Venecijos komisijos ataskaitos, viena iš prokuratūros nepriklausomumo garantijų yra pripažįstamas generalinio prokuroro atleidimo pagrindų įtvirtinimas įstatyme; be to, generalinio prokuroro atskaitomybės teisinis reglamentavimas turi būti toks, kad nebūtų sudaryta prielaidų jo persekioti, taigi ir atleisti, dėl su konkrečiomis bylomis susijusių sprendimų.

VIII

Dėl Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija), 6 dalies atitikties Konstitucijai

1. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tiria, ar *inter alia* Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams.

2. Minėta, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalyje (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nustatyta: „Valstybės institucijų vadovai, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, kartą per metus (paprastai iki kovo 1 d.) pateikia metinę institucijos veiklos ataskaitą. Gavęs tokią ataskaitą, Seimo Pirmininkas informuoja apie tai Seimą ir Seimas sprendžia, kuriam komitetui pavesti nagrinėti pateiktą ataskaitą. Išnagrinėjęs ataskaitą, komitetas parengia išvadą ir nutarimo projektą, kurie Seimo posėdyje svarstomi kartu su valstybės institucijos vadovo ataskaita. Seimas priima nutarimą

dėl institucijos vadovo ataskaitos ir institucijos veiklos.“

Taigi, kaip minėta, šiuo teisiniu reguliavimu yra įtvirtinta Seimo teisė gauti valstybės institucijų vadovų, kuriuos skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, teikiamas metines institucijos veiklos ataskaitas ir atitinkamai šių valstybės institucijų vadovų pareiga pateikti tokias ataskaitas.

Minėta ir tai, kad nurodyta Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata, *inter alia* jos formuluotė „dėl institucijos vadovo ataskaitos“, aiškinama kartu su pirmąja šio straipsnio 5 dalies nuostata „Valstybės institucijų vadovai <...> pateikia metinę institucijos veiklos ataskaitą“, taip pat šio straipsnio 6 dalies nuostatomis „Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>. Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>“, reiškia, kad Seimo priimamu nutarimu yra išreiškiama jo valia *inter alia* dėl valstybės institucijos vadovo pateiktos metinės institucijos veiklos ataskaitos.

3. Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostata „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, kuri yra susieta su kitu šioje dalyje nustatytu reglamentavimu („Gavęs tokią ataskaitą, Seimo Pirmininkas informuoja apie tai Seimą ir Seimas sprendžia, kuriam komitetui pavesti nagrinėti pateiktą ataskaitą. Išnagrinėjęs ataskaitą, komitetas parengia <...> nutarimo projektą“), suponuoja tai, kad visais metinės institucijos veiklos ataskaitos gavimo Seime atvejais Seimo sprendimu atitinkamam Seimo komitetui yra suteikiami įgaliojimai rengti Seimo nutarimo dėl šios ataskaitos projektą.

Vadinasi, abi Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos, kuriose numatytas Seimo nutarimas, kuriuo išreiškiama Seimo valia dėl valstybės institucijos vadovo pateiktos metinės institucijos veiklos ataskaitos, t. y. nuostatos „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“ ir „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“, traktuotinos kaip neatsiejamai susijusios, todėl jų atitiktis Konstitucijai tirtina kartu.

4. Pareiškėjos abejonės ginčijamo Seimo statuto 206 straipsnio 5 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo atitiktimi Konstitucijai grindžiamos tuo, kad juo neužtikrinamas valstybės institucijų, kurių vadovus skiria Seimas arba kurių vadovų paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, funkcionavimui reikalingas veiklos stabilumas ir tęstinumas, sudaromos prielaidos minėtų institucijų vadovus keisti kiekvieną kartą, kai pasikeičia parlamentinė dauguma; taip pat pažeidžiamas teisėsaugos institucijų, kurių vadovų paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, depolitizavimo principas, priimdamos sprendimus pagal savo kompetenciją, jos nėra laisvos ir

nepriklausomos; Konstitucijos 5, 67, 75 straipsnių nuostatomis Seimui yra suteiktos tam tikros parlamentinės kontrolės funkcijos, tačiau tik tų valstybės institucijų vadovų atžvilgiu, kuriuos skiria ar renka pats Seimas, o Seimo parlamentinė kontrolė pasireiškia tuo, kad jis gali atleisti savo skirtą ar rinktą pareigūną, pareikšdamas nepasitikėjimą juo, tačiau Konstitucijoje valstybės institucijos vadovo atleidimas pareiškus nepasitikėjimą juo nesiejamas su institucijos veiklos ataskaita, jos svarstymu ir balsavimu dėl jos.

5. Vertinant, ar Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją:

– Seimas, kaip Tautos atstovybė, turi teisę įstatymais nustatyti ir tokius savo įgaliojimus, kurie nėra *expressis verbis* nurodyti Konstitucijoje, tačiau yra skirti Seimo konstitucinėms funkcijoms įgyvendinti;

– Seimui – Tautos atstovybei reikia turėti išsamią, objektyvią informaciją apie valstybėje ir visuomenėje vykstančius procesus, apie padėtį įvairiose valstybės bei visuomenės gyvenimo srityse ir jose kylančias problemas; tokios informacijos turėjimas yra būtina prielaida tam, kad Seimas galėtų efektyviai veikti Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, kad jis deramai vykdytų savo konstitucinę priedermę;

– Seimas privalo nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad būtų sudarytos teisinės prielaidos gauti jo konstituciniams įgaliojimams vykdyti reikalingą informaciją.

Taigi pagal Konstituciją Seimas gali nustatyti tokį jo funkcijų vykdymą užtikrinantį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų sudarytos teisinės prielaidos jam gauti informaciją apie valstybės institucijų, kurių vadovus skiria Seimas arba kurių paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, veiklą, *inter alia* tokių institucijų vadovų teikiamos metinės institucijos veiklos ataskaitos forma.

6. Minėta, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“, aiškinamos *inter alia* šio straipsnio 6 dalies nuostatų „Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>. Seimas, priėmęs nutarimą nepritari valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai <...>“ kontekste, reiškia, kad pagal jas Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, *inter alia* pritarti ar nepritari valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai; kaip minėta, tokį teisinio reguliavimo aiškinimą patvirtina ir Seimo statuto 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) taikymo praktika.

7. Sprendžiant, ar Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio

(2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ tiek, kiek pagal jas Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją:

– Konstitucijoje įtvirtintą valstybės valdžių sąveikos modelį apibūdina ir valstybės valdžių (jų institucijų) tarpusavio kontrolė bei atsvara, neleidžianti vienai valstybės valdžiai dominuoti kitos (kitų) atžvilgiu, ir jų bendradarbiavimas, žinoma, neperžengiant Konstitucijos nustatytų ribų – neįsiterpiančią į kitos valstybės valdžios įgaliojimų vykdymą;

– Konstitucijos 5 straipsnyje (jo 1, 2 dalyse) ir kituose jos straipsniuose įtvirtintas valdžių padalijimo principas, 67 straipsnyje įtvirtintų Seimo įgaliojimų visumoje atsispindinčios Seimo funkcijos nesuponuoja *inter alia* tokio valstybės institucijų informacijos, taigi ir veiklos ataskaitos, teikimo Seimui teisinio reguliavimo, pagal kurį, Seimo skiriamiems (ir Seimo pritarimu Respublikos Prezidento skiriamiems) valstybės institucijų vadovams pateikus informaciją ataskaitos forma, atitinkamos valstybės institucijos (ar jos vadovo) žinybinio, finansinio ar statistinio atsiskaitymo (kaip informacijos teikimo) Seimui procedūra būtų laikoma nebaigta tol, kol Seimas nėra ataskaitai pritaręs, t. y. būtų reikalaujama, kad Seimas ne tik susipažintų su ataskaitoje pateikta informacija ir šią informaciją apsvarstytų, bet ir dėl pateiktos ataskaitos priimtų specialų nutarimą, kuriuo jai pritartų;

– įtvirtinus Seimo įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, šie vadovai būtų neapsaugoti nuo galimo spaudimo ar nepagrįsto kišimosi į jų veiklą, nors savo funkcijas vykdytų vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; toks teisinis reguliavimas būtų nesuderinamas su Konstitucija, *inter alia* jos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 67 straipsniu; jį nustačius būtų nepagrįstai išplėsti konstituciniai Seimo įgaliojimai.

Vadinasi, pagal Konstituciją nedraudžiama Seimo statute ir įstatymuose nustatyti tokio valstybės institucijų turimos informacijos, *inter alia* metinės veiklos ataskaitos forma, reguliaraus teikimo Seimui teisinio reguliavimo, pagal kurį Seimas, gavęs Seimo skiriamo (ir Seimo pritarimu Respublikos Prezidento skiriamo) valstybės institucijos vadovo pateiktą metinę institucijos veiklos ataskaitą, ją apsvarstytų. Kita vertus, Konstitucija, *inter alia* jos 5 straipsnio 1, 2 dalys, 67 straipsnis, nesuponuoja įstatymų leidėjo galimybių nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį Seimas, apsvarstęs valstybės institucijos vadovo pateiktą metinę institucijos veiklos ataskaitą, priimtų nutarimą jai pritarti arba nepritarti.

Analogiškai pagal Konstituciją vertintinas teisinis reguliavimas, pagal kurį atitinkamas Seimo komitetas Seimo sprendimu būtų įgaliojamas rengti Seimo valią išreiškiančio akto dėl

metinės institucijos veiklos ataskaitos projektą Seimui *in corpore* svarstyti ir priimti.

8. Konstatuotina, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatose „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, sudaro prielaidas galimam spaudimui šias ataskaitas pateikusiems valstybės institucijų vadovams, nepagrįstam kišimuisi į jų veiklą, nors savo funkcijas šie vadovai vykdo vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; toks teisinis reguliavimas nesuderinamas su Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 67 straipsniu, juo nepagrįstai išplėsti konstituciniai Seimo įgaliojimai.

9. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ tiek, kiek pagal jas Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui.

10. Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar minėtos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatos neprieštarauja Konstitucijos 75 straipsniui.

11. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tiria, ar *inter alia* Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui.

12. Minėta, kad ginčijamoje Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalyje nustatyta: „Seimas, priėmęs nutarimą nepritarti valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarsčiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl nepasitikėjimo tos valstybės institucijos vadovu projektą artimiausiam Seimo posėdyje. Šiuo atveju Seimas artimiausiam posėdyje balsuoja dėl valstybės institucijos vadovo atleidimo iš einamų pareigų. Seimas, priėmęs nutarimą nepritarti valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, gali pavesti šią ataskaitą svarsčiusiam komitetui pateikti Seimo nutarimo dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti šį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų projektą. Sprendimai dėl valstybės institucijų vadovų atleidimo iš einamų pareigų ir dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti

valstybės institucijų vadovus iš einamų pareigų priimami slaptu balsavimu daugiau kaip pusės visų Seimo narių balsų dauguma.“

Minėta ir tai, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalyje yra įtvirtinta Seimo teisė išreikšti savo valią dėl metinę institucijos veiklos ataskaitą pateikusių jos vadovo tolesnės veiklos tuo aspektu, kad:

– Seimo nutarimu išreikštas nepritarimas savo paties paskirto valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai gali būti pagrindas Seimui svarstyti ir priimti nutarimą pareikšti nepasitikėjimą tokiu valstybės institucijos vadovu, kartu atleidžiant jį iš einamų pareigų;

– Seimo nutarimu išreikštas nepritarimas valstybės institucijos vadovo, kurio paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai gali būti pagrindas Seimui svarstyti ir priimti nutarimą siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tokį valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų, taip siekiant inicijuoti šio valstybės institucijos vadovo atleidimo iš einamų pareigų procedūrą.

13. Pareiškėjo abejonės ginčijamos Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalies atitiktimi Konstitucijai grindžiamos tuo, kad valstybės institucijos, kurių vadovus skiria Seimas arba kurių vadovų paskyrimui reikalingas Seimo pritarimas, atlieka svarbias valstybės funkcijas, todėl būtina užtikrinti šių institucijų veiklos nepriklausomumą, tęstinumą ir stabilumą; įtvirtinus galimybę Seimui pradėti valstybės institucijos vadovo, kurį skiria Seimas, atleidimo procedūrą pasinaudojant metinės institucijos veiklos ataskaitos svarstymu, taip pat galimybę siūlyti atleisti valstybės institucijos vadovą, kurį Seimo pritarimu skiria Respublikos Prezidentas, pažeista Konstitucijos 5 straipsnyje įtvirtinta valdžios galių pusiausvyra ir Seimui suteikta daugiau galių, nei numatyta Konstitucijos 67, 75 straipsniuose; ginčijamas teisinis reguliavimas neatitinka ir iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių teisinio tikrumo, teisinio aiškumo reikalavimų, taip pat reikalavimo, kad teisinis reguliavimas privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių.

14. Sprendžiant, ar Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalis (2013 m. birželio 27 d. redakcija) neprieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67, 75 straipsniams, konstituciniam teisinės valstybės principui, pažymėtina, kad šiame nutarime konstatuota, jog Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatose „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, sudaro prielaidas galimam spaudimui šias ataskaitas pateikusiems valstybės institucijų vadovams,

nepagrįstam kišimuisi į jų veiklą, nors savo funkcijas šie vadovai vykdo vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; toks teisinis reguliavimas nesuderinamas su Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 67 straipsniu, juo nepagrįstai išplėsti konstituciniai Seimo įgaliojimai.

Tai konstatavus, remiantis tais pačiais argumentais konstatuotina ir tai, kad Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui taip pat prieštarauja Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalis, kurioje nustatyta, kokie padariniai galimi, kai Seimas nepritaria valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai.

15. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Seimo statuto 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalis prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui.

16. Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas toliau netirs, ar Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 75 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui.

17. Kartu pažymėtina, kad, kaip minėta, demokratinėje teisinėje valstybėje valstybės institucijos, jų pareigūnai savo veikloje turi vadovautis įstatymais ir teise; valstybės institucijų ir pareigūnų veiklos teisinio reguliavimo srityje teisinės valstybės principai įgyvendinami, be kita ko, derinant pasitikėjimą valstybės pareigūnais su jų veiklos vieša kontrole bei atsakomybe visuomenei; teisinėje sistemoje turi būti įtvirtinta galimybė atleisti iš pareigų valstybės pareigūnus, kurie pažeidžia įstatymus, asmeninius ar grupinius interesus iškelia aukščiau visuomenės interesų, savo veiksmais diskredituoja valstybės valdžią. Todėl pabrėžtina, kad Seime svarstant metinę institucijos veiklos ataskaitą arba iš joje pateiktos informacijos paaiškėjus, jog ją pateikęs valstybės institucijos vadovas gali būti pažeidęs įstatymus, asmeninius ar grupinius interesus iškėlęs aukščiau visuomenės interesų, Konstitucijoje, *inter alia* jos 5 straipsnio 1, 2 dalyse, nustatytas valstybės valdžios vykdymo Lietuvoje padalijimas (*inter alia* Konstitucijos 67 straipsnyje atsispindinčio Seimo ir Respublikos Prezidento įgaliojimų skirti ir atleisti valstybės pareigūnus atskyrimo ir derinimo aspektu) neužkerta kelio įstatymų leidėjui nustatyti ir tokį Seimo skiriamų (taip pat Seimo pritarimu Respublikos Prezidento skiriamų) valstybės institucijų vadovų (pareigūnų) atleidimo teisinį reguliavimą (ir atsakingai plėtoti jo taikymo standartą), pagal kurį Seimas *in corpore* galėtų: 1) svarstyti ir priimti nutarimą dėl nepasitikėjimo tokiu valstybės institucijos vadovu, kaip tai numatyta Konstitucijos 75 straipsnyje (ir atitinkamose Seimo statuto nuostatose); 2) Seimo statute numatyto Tautos atstovybės valios išreiškimo valstybei svarbiais klausimais aktu (pareiškimu, deklaracija, rezoliucija ir pan.) viešai kreiptis į Respublikos Prezidentą būtent dėl Respublikos Prezidento Seimo pritarimu skiriamo valstybės institucijos vadovo (pareigūno) atleidimo pritaikant atitinkamą įstatyme nustatytą to vadovo (pareigūno) atleidimo pagrindą (juo savaime negali būti

pats Seimo kreipimasis, nesaistantis Respublikos Prezidento). Tačiau vien Seimo nutarimas nepritari Seimui pateiktai metinės institucijos veiklos ataskaitai (ar valstybės institucijos vadovo teisėtas atsisakymas pateikti Seimo prašomą informaciją) negali būti pagrindas Seimui svarstyti ir priimti nutarimą dėl nepasitikėjimo pareiškimo Seimo skiriamu valstybės institucijos vadovu (taip pat dėl siūlymo Respublikos Prezidentui atleisti jo Seimo pritarimu skiriamą valstybės institucijos vadovą iš einamų pareigų).

IX

Dėl Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatų atitikties Konstitucijai

1. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tiria, ar *inter alia* Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatos „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito <...> Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą <...>“ neprieštaruoja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

2. Minėta, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje nustatyta: „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito Respublikos Prezidentui ir Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą, kuri taip pat skelbiama prokuratūros interneto svetainėje.“

Taigi, kaip minėta, šiuo teisiniu reguliavimu yra įtvirtintas generalinio prokuroro atsiskaitymas už prokuratūros veiklą *inter alia* Seimui; kartu yra nustatyta konkreti generalinio prokuroro atsiskaitymo Seimui už prokuratūros veiklą forma – metinė prokuratūros veiklos ataskaita.

3. Pareiškėjos abejonės Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje įtvirtinto teisinio reguliavimo atitiktimi Konstitucijai grindžiamos tuo, kad pagal Konstituciją negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį generalinis prokuroras turėtų atsiskaityti įstatymų leidžiamajai ir (arba) vykdomajai valdžiai už prokuratūros veiklą vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas ir įstatymų leidžiamoji ir (arba) vykdomoji valdžia galėtų svarstyti generalinio prokuroro jai pateiktą prokuratūros veiklos ataskaitą bei priimti sprendimą, pritari tokiai ataskaitai ar nepritari, nes tokiu teisiniu reguliavimu būtų suvaržytas prokurorų nepriklausomumas, būtų kišamasi į jų veiklą, daroma įtaka jiems vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas.

4. Sprendžiant, ar Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatos „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito <...> Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą <...>“

neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją:

– Konstitucijoje įtvirtintų vertybių pusiausvyros principas ir įstatymų leidėjo pareiga suderinti skirtingus interesus, užtikrinti konstitucinių vertybių pusiausvyrą įpareigoja įstatymų leidėją suderinti konstitucinę nuostatą, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, ir konstitucinį prokurorų nepriklausomumo principą; šių konstitucinių vertybių suderinamumas būtų užtikrintas, jeigu generalinis prokuroras įstatymu būtų įpareigotas teikti visuomenei, dalyvaujantiems generalinio prokuroro skyrimo ir atleidimo procese Seimui, Respublikos Prezidentui informaciją (viešus pranešimus) apie baudžiamosios politikos prioritetų įgyvendinimą, viešojo intereso gynimą, prokuratūros darbo organizavimą, prokuratūros veiklos kryptis, bendradarbiavimo su Lietuvos ir užsienio ikiteisminio tyrimo įstaigomis, kitomis institucijomis organizavimą, nusikalstamų veikų tyrimo terminus, prokuratūros darbe kylančias problemas ir kt.; tokia informacija (vieši pranešimai) gali būti teikiama *inter alia* metinės prokuratūros veiklos ataskaitos forma;

– negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį prokurorai būtų įpareigoti įstatymų leidžiamajai ar vykdomajai valdžiai teikti ataskaitas apie savo konstitucinių funkcijų vykdymą, *inter alia* kad generalinis prokuroras būtų įpareigotas teikti tokias ataskaitas apie Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklą, kurioms Seimas, Respublikos Prezidentas ar Vyriausybė turėtų pritarti; tokios pareigos nustatymas reikštų kišimąsi į prokurorų, vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą, prokurorų nepriklausomumo vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas varžymą;

– Seimas, įgyvendindamas Konstitucijos suponuojamą galimybę įstatymu reglamentuoti savo funkcijų vykdymui reikšmingos informacijos, *inter alia* ataskaitų forma, reguliarių gavimą iš valstybės institucijų (išskyrus teismus), gali nustatyti, kad generalinis prokuroras Seimui bendra tvarka reguliariai teikia informaciją apie prokuratūros veiklą, *inter alia* metinę jos veiklos ataskaitą; tačiau negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį generalinis prokuroras būtų įpareigotas Seimui ar Respublikos Prezidentui teikti informaciją ne apie apibendrintus visos prokuratūros veiklos aspektus, bet būtent apie tai, kaip Generalinės prokuratūros ir teritorinių prokuratūrų prokurorai vykdo konstitucines funkcijas.

Taigi pagal Konstituciją apskritai yra galimas Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje nustatytas generalinio prokuroro atsiskaitymas už prokuratūros veiklą *inter alia* jo skyrimo ir atleidimo procese dalyvaujančiam Seimui, taip pat tokia atsiskaitymo Seimui forma kaip metinė prokuratūros veiklos ataskaita (jos teikimas). Tačiau tokio nustatyto atsiskaitymo ir metinės prokuratūros veiklos ataskaitos teikimo įgyvendinimas (taikymas), grindžiamas konkrečia atsiskaitymo ir metinės prokuratūros veiklos ataskaitos teikimo procedūra (*inter alia* jos tikslo, taip pat baigties ar ją

išreiškiančio Seimo akto priėmimo) samprata, negali sudaryti prielaidų pažeisti Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 dalyje įtvirtintą prokurorų nepriklausomumo principą.

4.1. Pažymėtina, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostata „Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą“ savaime nereiškia, kad būtent šia nuostata generalinis prokuroras yra verčiamas ar įpareigojamas teikti Seimui tokią metinės prokuratūros veiklos ataskaitą sudarančią informaciją, kuriai (ar jos pagrindą sudarančiai prokuratūros metinei veiklai) Seimas pritartų ir kuri nebūtų Seimo neigiamai įvertinta (kuriai nebūtų nepritarta), t. y. generalinio prokuroro atskaitomybės Seimui procedūra būtų laikoma nebaigta tol, kol Seimas nėra pritaręs pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai.

4.2. Pažymėtina ir tai, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje įtvirtintas generalinio prokuroro atsiskaitymas Seimui – metinės prokuratūros veiklos ataskaitos teikimas aiškintinas tik kaip įpareigojimas generaliniam prokurorui šios ataskaitos forma teikti Seimui informaciją apie baudžiamosios politikos prioritetų įgyvendinimą, viešojo intereso gynimą, prokuratūros darbo organizavimą, prokuratūros veiklos kryptis, bendradarbiavimo su Lietuvos ir užsienio ikiteisminio tyrimo įstaigomis, kitomis institucijomis organizavimą, nusikalstamų veikų tyrimo terminus, prokuratūros darbe kylančias problemas ir kt., t. y. generalinio prokuroro atsiskaitymas Seimui metinės prokuratūros veiklos ataskaitos forma sietinas tik su įstatymų leidybai ir kitoms Seimo funkcijoms vykdyti reikalingos informacijos gavimu ir (ar) jos aptarimu. Tik taip suprantant Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą juo nesudaroma prielaidų Seimui kištis į prokurorų, vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą, varžyti prokurorų nepriklausomumo vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas.

5. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija) 3 dalies nuostatos „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito <...> Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą <...>“ neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

X

Dėl Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalies atitikties Konstitucijai

1. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tiria, ar *inter alia* Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio

10 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims.

2. Minėta, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje nustatyta: „Generalinis prokuroras gali būti atleistas Seimo siūlymu.“

Taip pat minėta, jog iš Prokuratūros įstatymo 22 straipsnio papildymo ir pakeitimo įstatymo *travaux préparatoires* matyti, kad juo siekta sureguliuoti tokią teisinę situaciją, kai Seimo statute nustatyta tvarka Seimas nepritaria generalinio prokuroro Seimui pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai.

Minėta ir tai, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje („Generalinis prokuroras gali būti atleistas Seimo siūlymu“) nustatytas teisinis reguliavimas, aiškinamas kartu su nustatytuoju Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 8 dalyje, kurioje įtvirtintas baigtinis generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų pagrindų sąrašas, ir Seimo statuto 206 straipsnio 6 dalyje (2013 m. birželio 27 d. redakcija), suponuoją tai, kad, remiantis Seimo nutarimu nepritari jį pritarimu paskirto generalinio prokuroro pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai, priimtas Seimo nutarimas siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tokį generalinį prokurorą iš einamų pareigų yra paskata Respublikos Prezidentui vertinti generalinio prokuroro veiklą vadovaujant prokuratūrai ir spręsti dėl galimybės Seimo pritarimu atleisti jį iš einamų pareigų Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 8 dalyje įtvirtintais pagrindais.

3. Pareiškėjo abejonės Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalies atitiktimi Konstitucijai grindžiamos tuo, kad joje yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį generalinį prokurorą galima atleisti bet kuriuo momentu ir dėl bet kokių aplinkybių, motyvų, netgi jų nesant, jeigu yra viena sąlyga – Seimo siūlymas atleisti generalinį prokurorą, todėl toks teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio 3 daliai, kurioje įtvirtinta, kad prokuroras, vykdydamas savo funkcijas, yra nepriklausomas ir klauso tik įstatymo, taip pat Konstitucijos 118 straipsnio 6 daliai, kurios nuostata, kad prokurorų skyrimo tvarką ir jų statusą nustato įstatymas, reiškia, jog įstatymų leidėjas neturi teisės nustatyti bet kokių generalinio prokuroro atleidimo iš pareigų nepasibaigus įgaliojimų terminui pagrindų; be to, pagal Konstitucijos 118 straipsnio 5 dalį iniciatyvos teisė atleidžiant generalinį prokurorą suteikta išimtinai Respublikos Prezidentui, todėl, ginčijamu teisiniu reguliavimu šią teisę perdavus Seimui, pažeista minėtoje Konstitucijos nuostatoje įtvirtinta generalinio prokuroro atleidimo tvarka.

4. Sprendžiant, ar Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio

(2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalis neprieštaruja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį prokurorai būtų įpareigoti įstatymų leidžiamajai ar vykdomajai valdžiai teikti ataskaitas apie savo konstitucinių funkcijų vykdymą, *inter alia* kad generalinis prokuroras būtų įpareigotas teikti tokias ataskaitas apie Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklą, kurioms Seimas, Respublikos Prezidentas ar Vyriausybė turėtų pritarti; tokios pareigos nustatymas reikštų kišimąsi į prokurorų, vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą, prokurorų nepriklausomumo vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas varžymą.

Taigi pagal Konstitucijoje, *inter alia* jos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 dalyje, įtvirtintą prokurorų nepriklausomumo vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas principą draudžiama įstatymų leidėjui nustatyti tokį generalinio prokuroro atskaitomybės (*inter alia* metinės informacijos apie prokuratūros veiklą teikimo) Seimui teisinį reguliavimą, pagal kurį Seimo nutarimas nepritari metinei prokuratūros veiklos ataskaitai būtų pagrindas Seimui nuspręsti siūlyti atleisti generalinį prokurorą.

Kartu pažymėtina, kad pagal Konstituciją apskritai nėra negalimas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį Seimas, dalyvaujantis skiriant ir atleidžiant generalinį prokurorą, siūlytų Respublikos Prezidentui atleisti generalinį prokurorą įstatyme nustatytais pagrindais.

5. Pabrėžtina, kad, kaip pažymėta Konstitucinio Teismo aktuose, yra įmanomos ir tokios teisinės situacijos, kai nuostatų, prieštaraujančių aukštesnės galios teisės aktų nuostatomis, *inter alia* Konstitucijai, pašalinimas Konstitucinio Teismo nutarimu iš teisės sistemos teisės taikymo atžvilgiu iš esmės prilygsta visuminio teisinio reguliavimo pakeitimui – kitokio nei iki tol visuminio teisinio reguliavimo, kuris neturi spragų, nustatymui (2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2006 m. rugsėjo 21 d., 2008 m. kovo 20 d., 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimai).

5.1. Šiame nutarime konstatuota, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 6 dalis (2013 m. birželio 27 d. redakcija) prieštaruoja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui.

5.2. Konstatuotina, kad, pripažinus Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio 6 dalį (2013 m. birželio 27 d. redakcija) prieštaraujančia Konstitucijai, ginčijamoje Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalyje nustatytas generalinio prokuroro atleidimo Seimo siūlymu teisinis reguliavimas nebeapima tokio atvejo, kai pagrindas Seimo siūlymui atleisti generalinį prokurorą yra Seimo nutarimas nepritari metinei prokuratūros veiklos ataskaitai. Todėl Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalį suprantant kaip nustatančią Seimui galimybę siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti generalinį prokurorą iš einamų pareigų įstatyme nustatytais pagrindais, o ne dėl to, kad Seimas nepritarė metinei prokuratūros

veiklos ataskaitai, nėra pagrindo teigti, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalimi pažeidžiamas Konstitucijos 118 straipsnio 3 dalyje įtvirtintas prokuroro nepriklausomumo principas, iš Konstitucijos, *inter alia* jos 118 straipsnio 5, 6 dalių, kylantys reikalavimai generalinio prokuroro atleidimo teisiniam reguliavimui.

6. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija) 6 dalis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3, 5, 6 dalims.

XI

Dėl Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnio atitikties Konstitucijai

1. Kaip minėta, šioje konstitucinės justicijos byloje Konstitucinis Teismas tiria, ar *inter alia* Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Minėta, kad Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsniu nutarta: „Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitoje pateikti duomenys ir vertinimai yra deklaratyvūs ir neatspindi realios padėties prokuratūros institucijai atliekant valstybės pavestas funkcijas, nepritarti Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai.“

Taigi, kaip minėta, šio Seimo nutarimo, priimto vadovaujantis teisės aktų nuostatomis, kurių atitiktis Konstitucijai taip pat tirta šioje konstitucinės justicijos byloje (Seimo statuto 206 straipsniu ir Prokuratūros įstatymo 4 straipsniu), 1 straipsnyje yra išreikšta Seimo valia generalinio prokuroro pateiktai ir Seime apsvarstytai Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai nepritarti būtent dėl joje, Seimo vertinimu, deklaratyviai pateiktų duomenų, neatspindinčių realios padėties prokuratūros institucijai atliekant valstybės pavestas funkcijas.

3. Sprendžiant, ar Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis neprieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį prokurorai būtų įpareigoti įstatymų leidžiamajai ar vykdomajai valdžiai teikti ataskaitas apie savo konstitucinių funkcijų vykdymą, *inter alia* kad generalinis prokuroras būtų įpareigotas teikti tokias ataskaitas apie Lietuvos Respublikos prokuratūros veiklą, kurioms Seimas, Respublikos Prezidentas ar Vyriausybė turėtų pritarti; tokios pareigos nustatymas reikštų kišimąsi į prokurorų,

vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą, prokurorų nepriklausomumo vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas varžymą.

Taigi Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 dalyje įtvirtintas draudimas kištis į prokurorų, vykdančių Konstitucijoje nustatytas funkcijas, veiklą, varžyti prokurorų nepriklausomumą vykdant Konstitucijoje nustatytas funkcijas būtų pažeistas ir tokiu (*inter alia* teisinį pagrindą įstatymų lygmeniu turinčiu) teisės taikymo aktu, kuriuo Seimas nutartų, pritarti ar nepritarti generalinio prokuroro pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai.

4. Konstatuotina, kad Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsnis, kuriuo nutarta nepritarti generalinio prokuroro pateiktai ir Seime apsvaistytai Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai, prieštarauja Konstitucijos 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

5. Konstitucinio Teismo doktrinoje yra ne kartą konstatuota, jog Konstitucinis Teismas, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja pareiškėjo nurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai – vienai darniai sistemai; pareiškėjo nurodytuose Konstitucijos straipsniuose (jų dalyse) išdėstytų normų negalima aiškinti jas atribojus nuo kitų Konstitucijos normų; Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad ginčijamas aktas (jo dalis) prieštarauja pareiškėjo nenurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), turi įgaliojimus tai konstatuoti (2002 m. gruodžio 24 d., 2003 m. gegužės 30 d., 2013 m. spalio 10 d. nutarimai).

5.1. Šiame nutarime pažymėta, kad Konstitucijos 5 straipsnyje (jo 1, 2 dalyse) ir kituose jos straipsniuose įtvirtintas valdžių padalijimo principas, 67 straipsnyje įtvirtintų Seimo įgaliojimų visumoje atsispindinčios Seimo funkcijos nesuponuoja *inter alia* tokio valstybės institucijų informacijos, taigi ir veiklos ataskaitos, teikimo Seimui teisinio reguliavimo, pagal kurį, Seimo skiriamiems (ir Seimo pritarimu Respublikos Prezidento skiriamiems) valstybės institucijų vadovams pateikus informaciją ataskaitos forma, atitinkamos valstybės institucijos (ar jos vadovo) žinybinio, finansinio ar statistinio atsiskaitymo (kaip informacijos teikimo) Seimui procedūra būtų laikoma nebaigta tol, kol Seimas nėra ataskaitai pritaręs, t. y. būtų reikalaujama, kad Seimas ne tik susipažintų su ataskaitoje pateikta informacija ir šią informaciją apsvaistytų, bet ir dėl pateiktos ataskaitos priimtų specialų nutarimą, kuriuo jai pritartų; įtvirtinus Seimo įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, šie vadovai būtų neapsaugoti nuo galimo spaudimo ar nepagrįsto kišimosi į jų veiklą, nors savo funkcijas vykdytų vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; toks teisinis reguliavimas būtų nesuderinamas su Konstitucija, *inter alia* jos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 67 straipsniu; jį nustačius būtų nepagrįstai išplėsti konstituciniai Seimo įgaliojimai.

5.2. Šiame nutarime taip pat konstatuota, kad Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) nuostatose „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ įtvirtintas teisinis reguliavimas, pagal kurį Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, sudaro prielaidas galimam spaudimui šias ataskaitas pateikusiems valstybės institucijų vadovams, nepagrįstam kišimuisi į jų veiklą, nors savo funkcijas šie vadovai vykdo vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir Lietuvos valstybės interesais; toks teisinis reguliavimas nesuderinamas su Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalimis, 67 straipsniu, juo nepagrįstai išplėsti konstituciniai Seimo įgaliojimai.

5.3. Vadinasi, Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui prieštarauja ir toks Konstitucijai prieštaraujančiu minėtose Seimo statuto nuostatose įtvirtintu teisiniu reguliavimu grindžiamas teisės taikymo aktas, kuriuo Seimas nutaria, pritarti ar nepritarti generalinio prokuroro pateiktai metinei prokuratūros veiklos ataskaitai.

6. Konstatuotina, kad Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 1 straipsnis, kuriuo nutarta nepritarti generalinio prokuroro pateiktai ir Seime apsvarstyta Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitai, taip pat prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui.

7. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui, 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

8. Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas šioje konstitucinės justicijos byloje toliau netirs, ar Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ 1 straipsnis neprieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija; Žin., 1999, Nr. 5-97) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija; Žin., 2013, Nr. 71-3581) 5 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija; Žin., 2000, Nr. 86-2617) nuostatos „komitetas parengia <...> nutarimo projektą“, „Seimas priima nutarimą dėl institucijos vadovo ataskaitos“ tiek, kiek

pagal jas Lietuvos Respublikos Seimas turi įgaliojimus priimti nutarimą, pritarti ar nepritarti valstybės institucijos vadovo pateiktai metinei institucijos veiklos ataskaitai, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija; Žin., 1999, Nr. 5-97) 206 straipsnio (2013 m. birželio 27 d. redakcija; Žin., 2013, Nr. 71-3581) 6 dalis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija; Žin., 2003, Nr. 42-1919) 4 straipsnio (2011 m. birželio 30 d. redakcija; Žin., 2011, Nr. 91-4333) 3 dalies nuostatos „Už prokuratūros veiklą generalinis prokuroras atsiskaito <...> Seimui. Seimui atsiskaitoma teikiant metinę Prokuratūros veiklos ataskaitą <...>“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo (2003 m. balandžio 22 d. redakcija; Žin., 2003, Nr. 42-1919) 22 straipsnio (2013 m. gruodžio 10 d. redakcija; Žin., 2013, Nr. 130-6628) 6 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

5. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ (Žin., 2013, Nr. 106-5194) 1 straipsnis prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 1, 2 dalims, 67 straipsniui, 118 straipsnio (2003 m. kovo 20 d. redakcija) 3 daliai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Pranas Kuconis

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Egidijus Šileikis

Algirdas Taminskas

Dainius Žalimas